

EEN LEIDSMAN TOT CHRISTUS,

OF

BESTURINGEN
HOE MEN ZIELEN MOET LEIDEN, DIE WERKZAAM ZIJN
OM BEKEERD TE WORDEN

Door

SALOMON STODDARD

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2003

INHOUD

- Levensbericht Salomo Stoddard
 - Aan de lezer, door Increase Mather
 - Voorrede, door Salomo Stoddard
1. Raadgeving aan overtuigden
 2. Allerlei soorten verzoeken
 3. Verkeerde gronden aangetoond en weerlegd
 4. Diverse gemoedstoestanden bij zoekende zielen
 5. Bijzondere gevallen toegelicht

Salomo Stoddard kwam te Boston in Amerika ter wereld in het jaar 1643. Hij overleed op 11 februari 1729 te Northampton, en is dus ongeveer 85 jaar oud geworden. Hij studeerde aan het Harvard College, waar hij op ongeveer 19 jarige leeftijd zijn opleiding tot predikant afrondde. Twee jaar werkte hij als hulpprediker te Barbados. Van 1669 tot 1729 is hij predikant geweest van Northampton, dus zo'n zestig jaar aan één stuk: toen werd hij opgevolgd door zijn kleinzoon en (sinds 1727) collega: Jonathan Edwards.

Van 1667 tot 1674 was hij eerste bibliothecaris te Cambridge (ook in "Nieuw Engeland"). Stoddard kreeg bekendheid door zijn opvatting dat "het Heilig Avondmaal, ingesteld is om een middel tot wedergeboorte" te zijn, en dat ook 'natuurlijke', nog onherboren mensen eraan mogen, ja zelfs behoren, deel te nemen. In feite is dit een meer Lutherse dan Gereformeerde opvatting!

Van Stoddards hand zijn zes geschriften bekend. Een ervan is: "Een leidsman tot Christus, of Hoe men zielen moet besturen die werkzaam zijn tot bekering" (De Engelse titel luidt: A Guide to Christ, or the Way of Directing Souls that are under Conversion). Het dateert uit 1714 en is door de heer C. B. Van Woerden uit Zeist in het Nederlands vertaald.

Stoddard was de zeventig al gepasseerd toen zijn 'Leidsman' uitkwam. Ongeveer acht jaar daarna verscheen van zijn hand nog een verhandeling over enkele "gevallen der consciëntie" (1722). Van zijn eerste geschrift (uit 1687) kwam in het jaar 1742 nog een derde druk uit.

Stoddard was de tweede predikant van Northampton; ds. Eleazar Mather was er de eerste en Jonathan Edwards de derde predikant.

Het werk van Stoddard bleef niet ongezegd. Gedurende zijn zestigjarige bediening als predikant beleefde hij "vijf oogsten", zoals hij ze zelf noemde, waarvan de drie middelste de rijkste waren bij het "inzamelen der zielen". Daarbij was in elke periode vooral het merendeel der stadsjeugd bekommerd over hun zaligheid. Terwijl er onder ds. Stoddard "veel meer vrouwen dan mannen bekeerd" plachten te worden was dat onder Edwards anders: toen kwam ongeveer hetzelfde aantal mannen als vrouwen tot levensvernieuwing.

Volgens Perry Miller was Stoddard gehuwd met een dochter van de bekende predikant John Cotton, die om vrijheid van godsdienst te genieten zijn vaderland (Engeland) verlaten had. Miller deelt ook nog mee dat Stoddard uit een koopmansfamilie stamde. Stoddard had een grote invloed op het maatschappelijk en burgerlijk leven. Hij had de leiding praktisch over heel de Connecticut-vallei.

Hij schafte het verbond (covenant) af. Stoddard staat bekend als "congregationalist", en was dus tegen een kerkverband met classes en synodes, zoals de Presbyterianen dat voorstonden.

AAN DE LEZER

Dat voorbereiding noodzakelijk is, voordat de ziel met Christus kan verenigd worden door het geloof, is een ontwijfelbare waarheid. *Hij is niet gekomen om te roepen rechtvaardigen maar zondaren tot bekering.* De mensen moeten er van overtuigd zijn, dat zij zondaren zijn, anders zullen zij er niet bitter bedroefd over zijn; de zonde moet hun bitter zijn, anders zullen zij ze niet willen verlaten. Zolang zij hun zonden liefhebben, is het onmogelijk, dat zij in Christus zullen geloven (Joh. 5:44). Zij zullen ook niet tot Christus komen om gerechtigheid en leven, zolang zij geen vernederend gevoel hebben van hun ongerechtigheid (Rom. 10:3). Dit zijn waarheden, die niet te loochenen zijn. *Doch of er enig zaligmakend voorbereidend werk is vóór het geloof is een punt waarover onder de Godgeleerden verschil van mening bestaat.*

Mijn geleerde onderwijzer Mr. Norton, een beroemd leraar te Boston, heeft in de voorrede van zijn "Rechtzinnige Evangelist" breedvoerig het tegendeel bewezen, en de waardige schrijver van de volgende verhandeling is dit met hem eens.

Het is in sommige predikanten een dwaling, *en wel een tirannieke dwaling geweest, dat zij hun eigen persoonlijke bevindingen als regel hebben gesteld voor alle anderen,* terwijl het Gode behaagt zeer verschillend te handelen in het brengen van Zijn uitverkorenen tot Christus, hoewel de bekering, wat het wezen der zaak betreft, in allen die tot een staat van zaligheid zijn overgebracht dezelfde is. Sommigen hebben zulke verschrikkingen en benauwdheid der consciëntie ondervonden, welke anderen, die nochtans ware gelovigen in Christus zijn, onbekend zijn gebleven.

Op die vraag: "Welke mate van voorbereidend werk is noodzakelijk tot bekering?" antwoordt Mr. Norton zeer verstandig:

"Gelijk de hoogste mate geen noodzakelijk verband houdt met de zaligheid, zo brengt de geringste mate de ziel in een voorbereidende geschiktheid, of in een stand, welke haar zo na mogelijk vatbaar maakt voor het aannemen van Christus. Er is niet dezelfde trap van vernedering in allen, die bekeerd worden, want sommigen gevoelen een grotere, anderen een mindere mate van benauwdheid, doch allen die waarlijk bekeerd zijn, zijn vernederd. Het kan ook niet worden bepaald hoelang iemand onder vrezen en verschrikkingen moet blijven, voordat hij waarlijk bekeerd is. Vast te stellen, dat de mensen zoveel jaren of maanden onder een geest der dienstbaarheid moeten zijn, voor zij in Christus kunnen geloven, is in strijd met de bevinding van vele Godvruchtige zielen en met de Schrift."

Het voorbereidend werk van de bekeerden, dat in de Heilige Schrift vermeld wordt, was niet van lange duur.

Die hoogst voortreffelijke Godgeleerde Dr. Thomas Goodwin merkt op, *dat een mens te lang onder het water van Johannes de Doper kan gehouden worden,* en dat sommigen dat te ver gedreven en er te sterk op aangedrongen hebben als een voorbereidend werk, waarin het begin van het ware geloof begrepen is.

Zulke schrijvers, die gesteld hebben, dat men geen oprechte bekeerde kan zijn, wanneer men niet een aanmerkelijke tijd onder zware wettische verschrikkingen verkeerd heeft, hebben ongegronde vrezen en verwarring veroorzaakt in de gemoederen van veel begunadigde zielen, tot wier ondersteuning en verlichting de Eerwaarde Mr. Fermin een uitstekend boek heeft uitgegeven, getiteld: "De ware Christen". Kinderen van Godvrezende ouders, die een godsdienstige opvoeding

hebben genoten en bewaard zijn voor schandelijke zonden, welke de consciëntie wonden en verwoesten, zijn dikwijls begunstigd met een gemakkelijke, zowel als met een vroegtijdige bekering; het zaad der genade is in hun harten ontsproten, zij weten zelf niet hoe (Markus 4:27). Zodat zij, hoewel zij met de blindgeborene, die ziende gemaakt was, kunnen zeggen: "Een ding weet ik, dat ik blind was en nu zie," nochtans de juiste tijd niet kunnen aanwijzen.

Het is, zegt Mr. Norton, onze plicht God te danken, dat wij bekeerd zijn en onszelf niet zonder grond behoeven te kwellen omtrent de tijd onzer bekering.

Hij haalt hierbij Mr. Pemble aan, die schrijft dat het voor de meeste bekeerden onmogelijk is, de maand, de dag of het uur aan te wijzen, waarin zij bekeerd zijn, en dat het in allen zeer moeilijk is na te gaan, hoewel ik, zegt hij, niet ontken, dat in sommigen, de tijd zeer duidelijk waarneembaar is.

Niettemin zijn zij, die grote zondaren geweest zijn, merendeels niet bekeerd zonder vreselijke verschrikkingen der consciëntie. De leer van onze grote Hooker, van wie Dr. Goodwin zegt, dat indien er in deze eeuw iemand geweest is, die in de geest van Johannes de Doper gekomen is, dat het dan Hooker was, zal een droevige waarheid bevonden worden, dat God grove en schandelijke zondaren gewoonlijk veel verbrekkingen des harten doet doorstaan, voordat zij tot Christus worden gebracht. Voornamelijk is dit zo, indien de Heere voorneemt ze dienstbaar te maken voor Zijn naam. Saulus, later Paulus, had een verschrikkelijke bekering, hoewel hij niet lang in de angsten der wedergeboorte gestaan heeft. Zo iets staat van Luther niet aangetekend.

De beroemde Mr. Rogers van Dedham was in zijn jeugd zeer buitensporig. Mr. Richard van Wethersfield, die een bloedverwant van hem was, verstreekte zijn hulp om hem aan de Hogeschool te onderhouden, waar hij zijn boeken verkocht en het geld verkwistte, zodat zijn bloedverwant en beschermer zich aan hem zou onttrokken hebben, hadden niet de dringende verzoeken van een nabestaande hem overgehaald, om het nog eenmaal met hem te beproeven. Toen hij zag welk een wonderlijke verandering bekerende genade bij de jongeling had teweeggebracht, placht hij dikwijls te zeggen, *dat hij met het oog op John Rogers nooit meer aan een mens zou wanhopen.* Het was Gods voornemen, dat deze zeer goddeloze jongeling een instrument zou gemaakt worden tot verheerlijking van Zijn Naam en tot het welzijn van velen van Zijn uitverkorenen. Hij was niet voor niets verbrijzeld onder de hand van de Almachtige. Groot waren de verschrikkingen zijner ziel gedurende enige tijd, wanneer hij gelegenheid had zich onder het struikgewas in het veld af te sonderen, om tot God te bidden en te roepen om genade. Men is van gedachte, dat hij toen hij bekeerd was als middel gebruikt is, om meer zielen te bekeren, dan enig ander leraar in Engeland. Hij was bezield met een zeldzame ijver; hij had een gave van zich uit te drukken in zijn prediken, welke in iemand anders belachelijk zou geweest zijn, doch die in hem zeer gepast en ontzagwekkend was.

Dit deed Mr. Browning tot Mr. Ward zeggen: *John Rogers zal met zijn ongeregelde toon meer uitwerken, dan wij allen met onze ordelijke muziek.* Doch dit is Gods gewone wijze van doen met dezulken onder Zijn uitverkorenen, die in zware zonden zijn gevallen; Hij brengt ze tot Zich door grote verschrikkingen.

Ter bevestiging hiervan zou ik tot voorbeeld Mr. Bolton hebben kunnen aanhalen, wiens voortreffelijke boeken hem beroemd hebben gemaakt in de Kerke Gods. Voor zijn bekering was hij zeer goddeloos. Hij was een liefhebber van toneelspeelen, kaarten en dobbelen, was een afschuwelijk vloeker en sabbatschender, een vrolijke klant, die

God, noch de goeden liefhad; hij haatte het Puriteins prediken. Horende welk een naam van Mr. Perkins uitging, begaf hij zich naar Cambridge, om hem te horen preken, en hem gehoord hebbende zeide hij, dat hij een droge, onwetende kerel was en een hoogst onbetekenende geleerde. Deze man was na zijn bekering een uitstekend heilige en een dienaar van Jezus Christus, die met veel vrucht arbeidde. Doch de wijze van zijn bekering was verschrikkelijk. Zijn zonden drukten hem zo zwaar terneder, dat hij brulde wegens de angst zijns harten en soms in de nacht zijn bed uit moest wegens zijn zielsangsten. Zijn ellende werd bovendien nog vermeerderd, doordat hij gekweld werd met smartelijke verzoeken, afschuwelijke omtrent God, en verschrikkelijke omtrent het geloof. Deze hartbrekende smarten duurden vele maanden lang. Zij eindigden in een gezonde bekering.

Er zijn er, die gesteld hebben, *dat een mens niet voldoende is voorbereid voor Christus, wanneer hij niet tot die engte is gebracht, dat hij uit liefde tot de ere Gods er mede tevreden is eeuwig verdoemd te worden.*

Een afschuwelijke stelling, die terecht door de schrijver van deze verhandeling wordt verworpen en door de "Rechtzinnige Evangelist" wordt weerlegd.

Nochtans komen er enkele ongelukkige uitdrukkingen van die aard voor in een boek over Vernedering, dat onder de naam van Mr. Hooker doorgaat, waardoor die grote schrijver ongelooflijk groot ongelijk is aangedaan. Misschien zal het sommige lezers voldoening geven, te horen wat Dr. Goodwin heeft geschreven in betrekking tot Mr. Hooker's boeken over *"de Voorbereiding voor Christus"*, die in zijn brief als voorrede voor de preken van Mr. Hooker over Hand. 2:37 deze woorden schrijft:

"Er zijn lang geleden veel delen en stukken van deze schrijver over dit onderwerp in preekvorm uitgegeven, die hier in Engeland door hem gepredikt, doch door een onbevoegde hand zijn opgetekend en, onbeschaamd genoeg, na zijn vertrek naar deze meer afgelegene delen der wereld, zonder zijn voorkennis of toestemming, zijn gedrukt en uitgegeven". Dit is een van de grootste beledigingen, die men iemand kan aandoen. Zodoende is zijn rechte mening, en dat in punten van zoveel gewicht, niet zuiver weergegeven in deze gedrukte preken. Zij verschillen in sommige zaken van de gemene denkwijze en van de duidelijke en heldere vorm waarin hij zijn begrippen en meningen placht voor te stellen, en zijn dan ook in menigte van uitdrukkingen misvormd en verkeerd voorgesteld en voor het overige onvolmaakt en slecht afgewerkt."

Wat Dr. Goodwin zegt is een genoegzame verdediging van de vermaarde naam van Mr. Hooker tegen de aanmerkingen, die gemaakt zijn op enkele onbehoorlijke uitdrukkingen in die boeken, waarvan beweerd wordt, dat zij van hem zijn, doch die nooit met zijn toestemming gedrukt zijn.

Hetzelfde moet gezegd worden van sommige uitdrukkingen in Mr. Shepard's *"Ware Bekering"*, welke grote onrust hebben verwekt in het gemoed van sommige Godvruchtigen en hen bevreesd hebben gemaakt in Christus te geloven, onder diepe indrukken van hun ellende buiten Hem. Aangaande dit boek schrijft Mr. Shepard in een brief aan Mr. Fermin, gedateerd 27 december 1647:

"Ik heb dat boek "De ware bekering" niet in mijn bezit; ik heb het eens gezien. Het was een verzameling van zulke aantekeningen in zekere duistere stad in Engeland, welke iemand die van mij gekregen hebbende, buiten mijn wil of medeweten heeft uitgegeven. Ik verlang er ook niet naar het te zien. Hij, die het heeft uitgegeven,

bekent, dat het niet zoals het oorspronkelijk geschreven, doch met veranderingen in het licht gegeven is".

Gewoonlijk worden jong bekeerden met vreeze gekweld, *of zij de zonde tegen de Heilige Geest hebben begaan*. Ik kan mij in het minst niet verenigen met het gevoelen van Dr. Tillotson, die veronderstelt, dat niemand in onze dagen aan die zonde schuldig is of zijn kan, noch iemand buiten hen, die ooggetuigen waren van de wonderen, welke onze Zaligmaker verrichtte.

Ik ben het eerder eens met Dr. Collings, wiens woorden zijn: "Vergun mij mijn vrees uit te spreken: Naar mijn gedachten leven wij in een eeuw waarin er zo velen zijn, die deze zonde hebben begaan, welke nooit zal vergeven worden, als in enige eeuw sedert onze Heere op aarde verkeerde. Zijn er niet velen in onze dagen, die eens verlicht geweest zijnde, niet alleen tegen het licht hunner opvoeding hebben gezondigd, maar ook boosaardige haters zijn geworden van die heilige waarheden en wegen Gods in welke zij waren ingewijd en kwaadwillige vervolgers van allen, die het waarachtige en zuivere Evangelie belijden. Zondigen dezulken niet willens, nadat zij de kennis der waarheid hebben ontvangen? En hebben zij de Geest der genade geen smaadheid aangedaan? Wat dezulken betreft, die met ongegronde vrees verontrust zijn, dat zij zich aan die zonde hebben schuldig gemaakt, de Eerwaarde schrijver van deze verhandeling heeft hun daarin voorgesteld wat dienstig kan zijn, om hun verontruste consciëntie te stillen en te bevredigen".

Het is bekend, dat ik in sommige punten, niet in fundamentele stukken, van deze beminde schrijver verschil. Nochtans, evenals Hiëronimus, niettegenstaande er verschil van gevoelen tussen hem en Augustinus was, zeide: "Ik kan niet anders dan Christus in Augustinus liefhebben"; zo ook zeg ik het hem na omtrent mijn broeder Stoddard.

Mijn gebed is, *dat de Heere dit en al zijn heilige arbeid moge zegenen tot bekering en zaligheid van vele van Gods uitverkorenen*.

INCREASE MATHER.

VOORREDE

Het werk der wedergeboorte volstrekt noodzakelijk zijnde tot zaligheid, is het voornamelijk voor predikanten van groot belang dat op alle mogelijke wijzen te bevorderen, en wel in het bijzonder, dat zij zielen, die onder een werk van voorbereiding zijn recht mogen besturen. Er zijn er, die ontkennen, dat er enige noodzaak is voor het voorbereidend werk van de Geest Gods, om tot een vereniging met Christus te komen. Dit is een zeer donkere wolk, zowel omdat het een bewijs is, dat zulke mensen geen persoonlijke ondervinding van dat werk hebben, als omdat het een teken is, dat zulke mensen volslagen onbedreven zijn, om anderen, die zich onder dit werk bevinden, te besturen. Indien deze mening in het land zou veld winnen, dat zou de godsdienst een dodelijke wonde toebrengen, dat zou er de mensen voor blootstellen, te menen, dat zij bekeerd zijn, terwijl zij het niet zijn. Indien de mensen overtuigd zijn, dat er een werk van vernedering is, dat aan het geloof voorafgaat, dan zullen zij, wanneer zij enige gemene aandoeningen van liefde, blijdschap, ja ook een gemeen geloof krijgen, zeggen, dat die niet van de rechte soort zijn, want dat men de plaag van zijn hart en zijn hulpeloosheid moet zien en, dat men als leem in de handen des pottenbakkers is, voordat men tot Christus zal komen en zo zullen zij bevreesd zijn en zichzelf onderzoeken.

Weten zij echter niet van enigerlei noodzakelijkheid van voorbereiding, dan zullen zij de eerste vertoningen van heiligheid voor heiligheid houden en wanneer zij maar godsdienstige aandoeningen in zich bevinden zal hun vertrouwen toenemen, dat God een goed werk in hen gewrocht heeft. Het zou hen er ook aan blootstellen, anderen in een vals vertrouwen te stijven. Iemand, die weet, dat er een werk van voorbereiding moet zijn, zal zorgvuldig zijn hoe hij anderen bemoedigt, dat zij in Christus zijn; hij zal onderzoeken hoe God de weg voor hen gebaad heeft tot het aannemen van Christus, terwijl een ander, die hiervan een vreemdeling is, geredelijk al wat blinkt voor goud zal aanzien, en als hij maar ziet, dat een mens godsdienstig is, zal hij van vrede tot hem spreken. Hij zal evenals de valse profeten zeggen, vrede, vrede, doch daar is geen vrede, zodat de mensen zullen verhard worden. Het is een droevige zaak, dat men de mensen slaapdrankjes ingeeft waaraan zij zich dood slapen.

De waarheid dezer mening is zeer te verdenken, uit hetgeen in tegenovergestelde zin is geschreven door Hildersham, Perkins, Dodd, Sibbs, Bains, Dyke, Ball, Preston, Hooker, Shepard, Norton en anderen van dezelfde soort, wier oordeel in zaken van deze aard van meer gewicht is dan het oordeel van duizenden anderen, hoewel anderszins geleerde mensen. Bovendien verspreidt het Woord Gods veel licht over deze stof. Ik zal geen bewijzen bijbrengen uit het feit, dat Israël door Mozes, de wetgever, uit Egypte geleid werd, door een land van kuilen, en dorheid, en vurige slangen, voordat zij door Jozua in het land Kanaän werden gebracht; noch uit de wettische bedeling van het verbond der genade, welke de evangelische voorafging; noch daaruit, dat Johannes de Doper als een voorloper van Christus is gezonden, om de weg des Heeren te bereiden; noch uit de gelijkenis van de Verloren zoon, die er alles doorbracht en een knecht werd van een burger des lands, voordat hij tot zijn vader wederkeerde; noch ook uit de dorre beenderen, die in een bedroevende toestand waren, voordat God ze levend maakte. Deze dingen kunnen beter ter opheldering, of tot toelichting gebruikt worden, dan als bewijzen.

Er zijn echter andere Schriftuurplaatsen, die aantonen, dat er een voorbereiding voor Christus vóór onze vereniging met Hem moet zijn.

- Dit blijkt uit voorbeelden, welke in de Schrift staan opgetekend. Een daarvan is Paulus (Hand. 9:4, 5). Hij werd verschrikt bij wijze van voorbereiding tot zijn aannemen van Christus, en ongeveer terzelfder tijd kreeg hij zijn hulpeloosheid te verstaan (Rom. 7:9). Een ander voorbeeld is de stokbewaarder (Hand. 16:29-31). Hij was zeer bevreesd, dat hij niet zalig zou worden. Waar er zulke voorbeelden zijn, en er geen zijn, die het tegenovergestelde aanwijzen, mogen wij wel oordelen, dat dit Gods wijze is van zondaren te bekeren.
- Het blijkt ook uit zulke leerstukken, welke in de Schrift vervat zijn, als bijv., dat sommige zondaren nabij, en andere verre van het koninkrijk Gods zijn (Markus 12:34). Dit toont aan, dat sommige mensen in een meer *toeleidende weg* zijn en, dat er voor die meer hoop is, dat zij het zullen ontvangen, dan voor andere. Zo ook die leer, dat sommigen zodanig onder de macht van een vleselijk oogmerk liggen, dat zij niet dadelijk bekwaam zijn, om tot Christus te komen (Joh. 5:44). Dit toont, dat de mens moet worden afgebracht van zijn vleselijke oogmerken, voordat hij tot Christus komt. Evenzo de leer van de moeilijkheid, om in een staat van zaligheid te geraken (Matth. 7:13; Lukas 13:24). Dit wijst aan, dat er veel moeilijkheden op de weg van bekering voorkomen, en dat men door te strijden tot een nadere geschiktheid voor het geloof kan komen.
- Het blijkt ook uit die Profetie van onze Zaligmaker, waarin voorzeggd wordt, dat God de mensen eerst voorbereiden en ze dan tot Christus brengen zal (Joh. 16:8). Hier wordt voorzeggd hoe de Geest met mensen zal handelen; Hij zal niet in de eerste plaats de gerechtigheid van Christus aan de mensen openbaren, maar Hij overtuigt ze eerst van zonde. Hij doet hun het gevaar en de ellendige staat zien, waarin zij zich bevinden; eerst onderzoekt Hij de wond en dan past Hij het geneesmiddel toe.
- Het blijkt ook uit de bijzondere toepassing der roeping van het Evangelie aan hen, die daartoe zijn voorbereid. Soms komt de roeping tot allen, doch op andere tijden wordt zij persoonlijk gericht tot dezulken, die benauwd en bang zijn wegens hun zonden, die zien, dat zij ellendig en verloren zijn (Matth. 11:28; Jesaja 55:1; Openb. 22:17). De roeping wordt in het bijzonder aan dezulken toegepast, omdat die het meest geschikt zijn, om haar gunstig te ontvangen; dit geeft te kennen in welke toestand een mens moet zijn, vóór hij die zal aannemen.
- De ervaring geeft ook aanmerkelijk licht in deze zaak. De ondervinding leert ons, dat het hart des mensen in het algemeen gezet is op vleselijke dingen, voordat het opgeschrikt is, en dat men zijn eigen gerechtigheid vasthoudt, voordat men zijn hart leert kennen. Over het algemeen zullen die mensen, in wie de verschrikkingen Gods niet zijn, zich niet om de eeuwige dingen bekommeren; als zij niet ruw en slecht zijn, dan zijn zij toch werelds, ijdel en trots (Eféze 2:3). Zulke overtuigde zondaren, die hun hart niet hebben leren kennen, leggen het er op toe een gerechtigheid van zichzelf op te richten; zij trekken bemoediging uit hun gestalten en verwaarlozen Christus.
- De ondervinding toont ons ook, dat veel mensen van wie een naam uitgegaan is inzake de godsdienst *een werk van voorbereiding* zijn doorgestaan. Veel mensen, die een bijzondere plaats hebben gekregen in het hart van anderen kunnen een helder verslag afleggen hoe zij voorbereid zijn voor Christus, terwijl het met veel belijders, die zulk een bevinding niet hebben gehad, verkeerd is afgelopen. Van verscheidene mensen, die enige lichte aanvallen van overtuiging hebben gehad, is van achteren gebleken, dat zij, hoewel zij voor een poosje enig vuur hebben

vertoond, nochtans slechts vleeselijke mensen waren, of zich tenminste zeer verdacht hebben gemaakt. Velen, die vreemdelingen zijn gebleven van het werk van voorbereiding, hebben ten slotte hun goede naam verloren (Matth. 13:20, 21).

- Ja, veel Godvrezende mensen weten, dat zij geveinsden waren, en dat zij Christus nooit gezien hadden, voordat zij een werk van vernedering hadden ondergaan; zij weten, dat zij niet Godvrezend waren, hoewel zij aandoeningen, verruimingen en bemoedigingen hadden; het was alles algemeen werk en zij hadden geen greintje genade in zich; hun godsdienst was slechts de vrucht van de verbeterde natuur (Rom. 7:9). Ja, dit is geheel overeenkomstig de rede; het licht der natuur kan er geen bewijs voor leveren, want het is een vrije bedeling, er is geen natuurlijke noodzakelijkheid voor enige voorbereiding, voordat genade wordt ingestort. Christus veranderde water in wijn en maakte doden levend zonder enige voorafgaande voorbereiding; zo zou hij ook in deze zaak kunnen doen.

Het werk van voorbereiding maakt het werk van de nieuwe schepping niet gemakkelijker, want nadat de mensen een werk van voorbereiding hebben doorgemaakt heerst de zonde nog even krachtig in hen als tevoren; de voorbereiding vernietigt in het allerminst het grondbeginsel niet; een mens kan daardoor niets uitwerken, om God te helpen genade in hem te planten, en mensen, die geen voorbereiding hebben ondergaan, kunnen niets doen om God te beletten genade in te planten.

Nochtans is het zeer overeenkomstig de rede, dat de Geest een werk van voorbereiding werkt, voordat Hij genade instort. Het is toch de plicht der leraars zulke dingen aan zondaren te prediken, welke geschikt zijn, om deze voorbereiding te werken; zij zijn verplicht de bedreigingen der wet, des mensen onbekwaamheid en Gods vrijmacht of soevereiniteit te prediken; ja, het is Gods wijze van doen, dat Hij met mensen handelt naar de wijze der mensen. De mens is een redelijk schepsel en daarom handelt God met hem in een redelijke weg; Hij overtuigt hem. Mensen laten hun vijanden zich aan hen onderwerpen, voor zij hun vergiffenis schenken; zo handelt God ook.

Bovendien is het de plicht van een zondaar, die dingen te doen waarin de voorbereiding bestaat; het is zijn plicht God te zoeken, zich te verbeteren en zich volkomen, volstrekt, aan God te onderwerpen. Het is dan ook geen wonder, dat God hun dat voorhoudt; ja wat meer is, er is een volstreekte, natuurlijke noodzakelijkheid, dat een mens wordt voorbereid, voordat hij gelooft. Een mens kan geen geloof oefenen zolang niet het hart daartoe is voorbereid door een besef van gevaar en van de ongenoegzaamheid van andere dingen. Als hij het gevaar niet ziet waarin hij verkeert, kan hij ook geen reden zien waarom hij tot Christus zou komen. Wanneer men niet ziet, dat men onder toorn ligt, hoe kan men dan tot Christus komen, om ons van toorn te verlossen? Zolang een mens zich inbeeldt, dat hij zichzelf kan helpen zal hij niet tot Christus komen, om geholpen te worden; een mens kan niet op Christus alleen vertrouwen, zolang hij niet uit zichzelf gedreven is; hij kan niet als hulpeloos en verloren komen, zolang hij niet ziet, dat hij dat is. (Philipp. 3:3).

Aangezien er zulk een werk van voorbereiding is, dat de vereniging van een mens met Christus voorafgaat, *moet het noodzakelijk van groot belang zijn voor ontwaakte zondaren, dat zij onder dit werk recht geleid worden.* Die de beste leidlieden hebben kunnen nog verloren gaan, doch er komen er ongetwijfeld velen om uit gemis van gepaste leiding.

- Sommigen worden, nadat zij een tijd in onrust verkeerd hebben, mismoedig onder beseffen, dat hun zoeken te vergeefs zal zijn en zo geven zij hun pogen om bekeerd te worden op.
- Sommigen zwerven heen en weer onder vrees en hoop evenals de kinderen Israëls in de woestijn, totdat zij sterven; zij kunnen niet gerust in de zonde leven en zij kunnen de weg van verlossing niet vinden.
- Veel anderen worden na een weinig onrust vertroost onder een bevassing, dat zij vrede met God hebben. Onbedreven heelmeeesters genezen de wond op het lichtst en overreden ze dat de bitterheid des doods is geweken.
- Menigte zielen gaan verloren door de onwetendheid dergenen, die hen op de weg naar de hemel moesten leiden; zij worden opgekweekt met ijdele hoop, dat zij in een staat van zaligheid zijn, voordat zij de weg tot Christus voor de helft hebben afgelegd.

Daarom moeten zij, wier ambt het is zielen tot Christus te leiden, zorg dragen, dat zij van kennis en verstand voorzien zijn, om gewonde consciënties recht te behandelen, opdat zij dienstbaar voor hen mogen zijn in hun benauwdheden. Wie zou zijn schip toevertrouwen aan een onervaren loods? Wie zou zijn gewond lichaam toevertrouwen aan een onbedreven heelmeeester? Wie zou zijn benauwde ziel gaarne overgeven in de handen van een onkundig leraar? Men moest niet tevreden zijn met andere punten van geleerdheid, maar arbeiden om die kennis deelachtig te worden, waardoor men met de moede een woord ter rechter tijd kan spreken; opdat men, gelijk Mozes tot zijn schoonvader zeide, tot ogen mocht zijn hun die in de woestijn zijn.

Daartoe zijn voornamelijk twee dingen dienstig:

- Het ene is, dat zij dit werk bij eigen ervaring in hun harten kennen, want indien zij er geen bevinding van hebben, zullen zij maar blinde leidlieden zijn; zij zullen gevaar lopen verkeerde begrippen te koesteren van het werk der bekering; zij zullen geneigd zijn te menen, dat het niet zo noodzakelijk is tot bekering, als het waarlijk is; zij lopen gevaar, ten opzichte van eens mensens bevrijding van zijn eigen gerechtigheid, bedrogen te worden door schijnvertoningen van vernedering, geloof en liefde. Welke boeken men ook heeft gelezen, voor een leraar is bevindelijke kennis hoogst noodzakelijk; er zullen veel bijzondere zaken voorkomen, die hij in geen boeken zal kunnen vinden: het is een grote ramp voor gewonde consciënties onder de leiding van een onervaren predikant te zijn.
- Het andere is, dat men bekend is met de waarnemingen van dezulken, die in dit werk veel ervaring hebben opgedaan. Iemands persoonlijke bevinding zal zich niet uitstrekken tot alle gevallen die hem kunnen vóórkomen, er is een grote verscheidenheid in de werkingen des Geestes en in de werkingen van de harten der mensen onder de overtuigingen des Geestes; mensen, die met veel zielen in hun benauwdheden hebben omgegaan, kunnen later met zulke moeilijke gevallen te doen krijgen, dat zij er geen raad mee weten. Het is daarom zeer nuttig, dat zij kennis krijgen van de waarnemingen van hen, die een grote verscheidenheid van gevallen hebben leren kennen, waardoor zij in verstand kunnen toenemen, hoe zich te gedragen wanneer zij in moeilijke toestanden worden betrokken.

Deze kleine verhandeling, welke door mij is opgesteld op verlangen van enige jongere leraars, wordt ter overweging opgedragen aan hen, die nader wensen onderricht te worden in de rechte wijze van behandeling van bekommerde zielen, en indien de

schrijver hiervoor als werktuig mag worden gebruikt, dat er verloren gaande zielen door mogen zalig worden, zal hij zijn arbeid wel besteed achten.

BESTURINGEN

hoe men zielen moet leiden, die werkzaam zijn om bekeerd te worden.

1. Raadgeving aan overtuigden

Wanneer een zondaar, die in de geest gewond is, zich tot een dienaar van het Evangelie om raad wendt, is het wenselijk, dat hij na enig onderzoek omtrent de tijd, de middelen en de mate van zijn overtuigingen en verschrikkingen op de volgende wijze met hem handelt:

1. Hem meer te bevestigen en vast te stellen in het besef van het gevaarlijke van de staat der natuur; hem aan te tonen, dat een ieder, die in de staat der natuur sterft, zekerlijk zal verdoemd worden; dat een staat van verdoemenis ondraaglijk is; dat het voortduren van zijn gelegenheden om verlost te worden zeer onzeker is, want dat hij gevaar loopt, dat zijn overtuigingen, als zij niet gekoesterd worden, langzamerhand zullen afnemen. De verschrikkingen toch zijn bij veel mensen maar van korte duur; zij verhardten hun harten door gezelschap; door zich te veel in te laten met de dingen der wereld; en door hun natuurlijke aard om zichzelf te vleien.
2. Hem aan te moedigen tot het gebruik der middelen, die tot bekering kunnen leiden. Indien zij toch geen hoop hebben, dat zij genade zullen krijgen, zullen zij er, of niet naar zoeken, of zij zullen het zo zorgeloos en slap doen, dat het niets zal uitwerken. God leidt de mensen door het gehele werk van voorbereiding, deels door vrees en deels door hope. Indien zij in een van deze uitersten geraken, óf vrees te hebben zonder hope, óf hoop zonder vrees, dan zijn zij als een schip, dat buiten het vaarwater geraakt is en gevaar loopt in stukken gebroken te worden. Een mengsel van vrees en hoop maakt de mensen naarstig. Zij kunnen bemoedigd worden uit zulke overwegingen als deze: dat God een heerlijke weg van verlossing door Jezus Christus heeft daargesteld; dat allen die geloven zalig zullen worden; dat er een eindeloze oceaan van goedertierenheid in het harte Gods is; dat God ontferming heeft betoond aan veel groter zondaren dan zij zijn; dat de dag der genade nog niet voorbij is; dat God nu met hen twist door Zijn Geest, en dat dit dikwijls de voorloper der bekering is.
3. Hem aanwijzen welke weg hij voor het ogenblik moet inslaan zoals:
 - (1) Dagelijks in het verborgen God zoeken. Gelijk dit een plicht is, zo is het ook een bijzonder middel, om de bewegingen van Gods Geest in het hart te koesteren; indien dit verzuimd wordt is het geen wonder als zijn overtuigingen wegsterven. Hij moet er ook op gewezen worden, dat hij niet tevreden moet zijn met enkele goede beden tot God te naderen, maar hij moet zijn toestand voor God blootleggen, evenals hij het een dokter zou doen, indien hij ziek was. Dit zal hem voor afdwalende gedachten onder het bidden bewaren en hem aangedaan maken over de toestand zijner ziel. (Jesaja 55:6) "Zoekt de Heere terwijl Hij te vinden is."
 - (2) Zijn leven verbeteren en niet aan enige zonde van doen of laten toegeven, aan geen uitwendige zonden; noch door goede daden op een zondige wijze te verrichten. Mensen, die zoeken zalig te worden, moeten zich niet veroorloven voort te gaan in een weg, die naar de verdoemenis leidt; die verschrikking is niet genoegzaam, die een mens niet werkzaam maakt om zijn leven te beteren. Indien een mens zich geheel wijdt aan de dingen van de godsdienst, zal hij vrezen dingen

te doen, die zijn consciëntie wonden. De vrees voor de hel zal een mens bang maken voor de zonde; indien hij door en door gewond is, zal hij te boven komen wat hem vroeger wegvoerde (Lukas 3:10, 12, 14).

- (3) Zich open leggen voor de overtuigingen des Geestes. Soms zijn de mensen begerig, om overtuigd en verschrikt te worden, maar niet te zeer; zij zouden hun overtuigingen willen beheersen, wat tijd en mate betreft. Maar zoals een zieke zich aan de dokter overgeeft, zo moet men zich in de hand des Geestes stellen, wanneer het Hem behaagt en zoveel als het Hem belieft, en zijn ogen niet sluiten voor het licht (Joh. 3:20).

Nadat de ontwaakte zondaar gedurende een tijdje de middelen heeft waargenomen, zal hij dikwijls over enige verandering gaan spreken. Hij bevindt enige aandoeningen, droefheid over de zonde, verlustiging in de Sabbatten, liefde tot Gods volk, lust om de Schrift te lezen; wat moet hem in dit geval gezegd worden?

1. Men moet hem zeggen, dat hij hierin niet mag rusten, maar dat hij moet arbeiden om genezen te worden. Indien een wijs mens, door pleisters op een open wond te leggen, van veel van zijn smart wordt verlost, dan zal hij zich daarmee niet tevreden stellen en nu het gebruik der middelen nalaten, anders zal de pijn spoedig terugkomen; zo ook moet de zondaar nodig zorgdragen, dat hij niet gerust wordt met de kalmering van zijn consciëntie, maar die moet genezen worden door de toepassing van het bloed van Jezus Christus.
2. Het is uiterst gevaarlijk hem te zeggen, dat er hoop is, dat God het zaad der genade in hem heeft gelegd. Er is er niet een op de duizend, die niet lang voordat hij bekeerd is zulke godsdienstige aandoeningen ondervindt; deze godsdienstige aandoeningen zijn niets anders dan de werkingen van eigenliefde en van de natuurlijke consciëntie. De natuurlijke consciëntie ontdekt het gevaar der zonde en iets van haar laagheid, daarom is hij er bedroefd over. Zo iemand ontvangt enige hoop, dat hij door bidden, lezen, enz. zal zalig worden, daarom verlustigt hij er zich in; hij hoopt, dat God hem heeft aangenomen, daarom heeft hij enige aandoeningen van liefde tot Hem, en als de leraar hem maar bemoedigend toespreekt, alsof hij nu bekeerd is, dan legt hij een fundament voor zijn ondergang, want hij is in groot gevaar het reet die vleierij eens te worden.
3. Hij moet worden gewaarschuwd tegen een eigengerechte geest. De mensen zijn o zo geneigd, om te denken, dat hun goede woorden en godsdienstige gestalten de vurige toorn Gods zullen verminderen en dat die God zullen bewegen zich over hen te ontfermen en hun genadig te zijn. Zij zijn trots op hetgeen zij verrichten, onwetend van de gerechtigheid van Christus en van de vrijheid van de genade Gods; zij menen dat God hen niet kan liefhebben, tenzij zij beminnelijk zijn, en dat hij niet anders kan dan hen liefhebben, indien zij beminnelijk zijn en zo zijn zij spoedig klaar om verzet te worden op hun gerechtigheid (Rom. 10:3) en zij zoeken hun eigen gerechtigheid op te richten. Daarom moet zo iemand hiertegen gewaarschuwd en voorgelicht worden, om hem van de ongenoegzaamheid daarvan te overtuigen.
4. Hij moet er toe aangezet worden, die aandoeningen te onderzoeken of zij niet huichelachtig zijn. Hem moeten kenmerken worden voorgesteld, waaraan hij kan weten of hij dat is, doch men moet zeer zorgvuldig acht geven, dat de kenmerken zuiver en op het Woord Gods gegrond zijn, anders loopt hij gevaar in zijn misverstand bevestigd te worden.

Vraag. *Moeten ontwaakte zondaren er toe worden aangezet om werkzaam te zijn, om hun harten tot oprechte droefheid over de zonde en liefde tot God en Jezus Christus te brengen?*

Antwoord.

1. Indien hun verschrikkingen groot zijn, zullen zij uit zichzelf daartoe werkzaam zijn uit een eigengerechtig beginsel. Opdat zij het harte Gods mogen inwinnen en Zijn toorn stillen, zullen zij gewoonlijk veel moeite doen, om goede hoedanigheden in zich op te wekken; zij zetten zich tot geestelijke overdenkingen, lezen en horen, en doen alles wat in hun macht is, om hun hart te verlevendigen.
2. Het is vermetel van hen daar naar te streven, want het is onmogelijk voor hen zulke dingen in hun hart te verwekken. Zij zijn dood in de zonden en kunnen zichzelf niet heiligen; er is geen grondbeginsel in hen, dat zulk een gevolg kan uitwerken. Vrees zal er hen niet toe bekwamen; vrees voor de hel kan niet maken, dat zij de zonde meer haten dan de hel; eigenliefde kan niet maken, dat zij God liefhebben boven zichzelf; door beschouwing kunnen zij zo iets niet in hun hart teweeg brengen, want zij verstaan geen geestelijke dingen; dat gaat boven hun macht; besluiten zullen vruchteloos zijn, zij zouden evengoed bergen kunnen verzetten; daarom moeten zij niet pogen er hun hart toe te bewerken.
3. Er kan geen ander voordeel uit zulk een besturing voor hen voortvloeien, dan alleen dit, dat zij hun machteloosheid bij bevinding leren kennen; dat zij, na hun uiterste best gedaan te hebben, bij ervaring mogen weten, dat zij volslagen hulpeloos zijn. Het is de plicht des mensen God lief te hebben en zich te bekeren van de zonde, en het is de plicht van zondaren daartoe te arbeiden, dat zij God mogen liefhebben en zich van de zonde bekeren, enz., doch het is niet in hun macht liefde tot God en droefheid naar God in hun hart op te wekken; zij moesten arbeiden, om overtuigd te worden, dat zij dit niet kunnen doen.

A. Soms is het zeer te verdenken, of zij wel alles verbeteren, wat verkeerd is.

In dat geval moet het gevaar van in de staat der natuur te zijn hun ernstig worden voorgehouden. Al schijnen hun verschrikkingen groot te zijn, nochtans moeten zij noodzakelijk groter worden. Een mens moet zoveel verschrikking onderworpen zijn als nodig is, om hem van de zonde te doen scheiden, daarom is het noodzakelijk, dat het gevaar waarin zij verkeren hun op de levendigste wijze in al zijn vreselijkheid wordt voorgesteld, opdat het besef daarvan hun harten diep moge doordringen. Als zij maar door en door bevreesd zijn, zullen zij tot een algemene reformatie worden gebracht.

Men moet bij hen op reformatie aandringen; hun plicht in deze zaak moet hun in het bijzonder worden voorgehouden, hun consciënties worden opgewekt, om van alle zonden te scheiden, evenals Christus de Joden aanspoort: (Matth. 5:29) "Indien dan uw rechteroog u ergert, trek het uit." Het verzuim toch van reformatie zal het werk stil zetten en zij zullen geen voortgang maken in het werk van vernedering, zolang zij zich niet beteren. Gelijk het voorbereidt voor het tweede, zo ook is de verbetering een voorbereiding voor de vernedering. Eerst moeten de dichtstbijzijnde, de meer onmiddellijke moeilijkheden worden overwonnen, voordat de meer verwijderde overwonnen kunnen worden. Die niet van zijn zondige praktijken wil scheiden zal zich niet in de handen van de rechter overgeven; indien men zich niet betert blijft het werk stilstaan. Ja, zulke mensen vermeerderen hun smarten, want benauwdheid zal hen drukken totdat hun harten tot vernedering gebracht zijn, en hun verschrikkingen zullen vermeerderd worden, indien God hen ten doel heeft, totdat zij overreed zijn, dat

zij zich moeten beteren. (Psalm 32:3) "Toen ik zweeg, werden mijne beenderen verouderd, in mijn brullen de ganse dag."

B. Soms zal hem de een of andere bijzondere zonde zwaar drukken.

In dit geval kan de leraar hem zeggen:

1. Dat het in gewone gevallen zijn plicht niet is, hem die zonde te openbaren; het is beter, dat hij die aan God belijdt. Gewoonlijk toch is er geen bepaalde noodzakelijkheid hem een schandelijke zaak te openbaren. Het is het best, dat verborgen zonden verborgen worden gehouden, tenzij de omstandigheden waarin zo iemand verkeert ertoe noodzaken die bekend te maken.
2. Dat de zonde vergeeflijk is. Hij kan dit aantonen uit verscheidene voorbeelden in de Schrift; uit de genoegzaamheid der verlossing door Christus en uit de onderscheidene aanbiedingen en beloften van het Evangelie, opdat zijn hart hem niet ontvalle door moedeloosheid.
3. Dat in geval het rechtmatig is, dat er enige voldoening aan mensen wordt gegeven, hij dat niet moet uitstellen, doch dat hij van de eerste de beste gelegenheid welke zich daartoe voordoet gebruik moet maken. Indien hij het kan goedmaken zonder belijdenis, dan is er geen noodzakelijkheid voor belijdenis, want voldoening beantwoordt aan het ongelijk, dat hij iemand heeft aangedaan.
4. Dat hij niet alleen over die zonde gevoelig moet zijn, maar over alle andere zonden, omdat elke zonde Godtergende is en de verdoemenis verdient. Hij moet er in het bijzonder op gewezen worden, dat zijn onboetvaardigheid en ongeloof gevaarlijker is dan enige voorafgaande zondige daad. (Joh. 3:19). "Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is, en de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht."

C. Het zal soms gebeuren, dat iemand een poosje in onrust verkeerd heeft, en dat hem, voordat hij enige aanmerkelijke kennis van zijn hart heeft opgedaan, enige beloften met veel verkwikking voorkomen, waarop hij hoopt, dat God hem heeft aangenomen.

In dit geval moet hem gezegd worden:

- (1) Dat het gewoonlijk geschiedt, dat God de mensen bemoediging geeft, voordat zij het werk der bekering zijn doorgedaan; dat gelijk God hen bemoedigt door Zijn woord, hij dat ook dikwijls doet door Zijn Geest. God onderhoudt altijd in de harten van zondaren, die Hem zoeken, enige hoop, dat zij genade kunnen krijgen. Soms schenkt hij hun zeer grote verkwikking door enig gevoelig besef van de heerlijkheid des hemels (Lukas 14:5); door enige oppervlakkige ontdekkingen van Christus (Matth. 13:20), daarbij tevens enige beloften doende voorkomen, met het doel hen daardoor te lokken, om met zoeken voort te gaan en hen te ondersteunen onder hun verzoeken.
- (2) Dat God nooit een geloof van verzekering schenkt, voordat hij een geloof van afhankelijkheid of onderwerping geeft. Nooit openbaart Hij Zijn liefde, zolang niet de mensen in een staat van gunst en verzoening zijn, hetwelk door een geloof van afhankelijkheid of onderwerping geschiedt. Wanneer iemand troostrijke teksten voorkomen, dan is hij geneigd die als tekenen van Gods liefde op te vatten, doch men moet eerst tot Christus worden gebracht door het aannemen van de aanbieding des Evangelies, voordat men geschikt is voor zulke openbaringen. Gods wijze van werken is, dat Hij eerst de ziel het aanbod van genade doet aannemen, om haar daarna te openbaren, dat haar staat goed is.

- (3) Dat indien zijn vertroosting niet van de rechte soort is zij niet zal blijven. Gewoonlijk zullen na zulke bemoedigingen de verschrikkingen terugkomen met evenveel geweld als tevoren. God mengt gewoonlijk glimlachen en fronsels dooreen, en wanneer zulk ijdel vertrouwen als uit verkwikkende Schriftuurplaatsen is opgevat maar in de kiem wordt gesmoord, dan zullen zij spoedig vergaan en hun vrezen zullen even sterk als te voren terugkeren.

Wanneer de zondaar, die hoopte, dat zijn staat goed was, omdat hem enige verkwikkende Schriftuurteksten waren voorgekomen, zijn vergissing ziet, loopt hij gevaar ontmoedigd te worden.

In dit geval kan men hem zeggen:

1. Dat het zeer algemeen is, dat mensen, die later bekeerd worden, zulke veranderingen doormaken; dat het niet iets is, dat hem alleen overkomt, doch iets, dat zij, die God voornemens is uit de natuurstaat te verlossen, gewoonlijk ondervinden. Zij hebben gewoonlijk enkele heldere tijden en dan geraken zij weer in duisternis. Er was ook geen reden, om te verwachten, dat dit zeer lang zou duren; zulke vertroosting is als Jona's wonderboom, die in een nacht werd en in een nacht verging.
2. Dat het een grote genade is, dat dit vertrouwen hem ontnomen is; was het gebleven, het zou tot zijn verderf gestrekt hebben; het is beter, dat dit vals vertrouwen verloren gaat, dan dat het blijft. Zijn toestand is nu hoopvoller, nu hij dit vals vertrouwen kwijt is; zolang hij dat vertrouwen had was hij als een schip, dat op het zand vastgelopen is en nu hij er van bevrijd is, is er meer grond van hoop.

Nadat hij die aandoening en verruiming gedurende een poosje gehad heeft zal hij gewoonlijk gaan klagen, dat hij hoe langer hoe ongevoeliger wordt, en bevreesd is, dat hij zijn overtuigingen zal kwijtraken.

In dit geval moet men hem zeggen:

1. Dat er geen reden is, om te verwachten, dat zijn overtuigingen altijd in dezelfde mate zullen voortduren. Mensen, die in zulk een toestand zijn, zijn veel veranderingen onderhevig; zij zijn evenals een schip op zee, soms heeft het een krachtige wind, soms is het tamelijk stil en op andere tijden weer is er windstilte; ja, soms heeft het met stormen en tegenwind te kampen; zulke mensen hebben veel afwisselende toestanden. Zo hebben ook mensen, die op reis zijn, soms een goede en soms een slechte weg, ook ontmoeten zij soms op hun weg rivieren en modderige plaatsen, welke hun voortgang vertragen.
2. Dat hij zeer zorgvuldig moet zijn, om de werkingen des Geestes niet uit te blussen (1 Thess. 5:19). Dit kan op velerlei wijze geschieden: soms door ontmoediging; soms door vermetelheid en vleierij; soms door tegen zijn licht in te gaan en ook wel door omgang met mensen. Zij, die veel onder de mensen verkeren, verliezen gewoonlijk hun overtuigingen, wanneer zij zich te veel met de dingen van de wereld inlaten. Hoewel naarstigheid geen beletsel is, nochtans zal dit het blijven der overtuigingen zeer belemmeren, dat de tijdelijke zaken een te grote plaats innemen.
3. Dat hij niet beter kan doen dan gebruik te maken van de overtuigingen die hij heeft. Soms zal men redeneren, dat het nergens dienstig toe is, dat men zich inspant. Indien zij geen sterker overtuigingen hebben, zullen zij zich maar tevergeefs vermoeien en zij denken, dat het voor hen het beste is te wachten tot hun overtuigingen krachtiger zijn. Een zeeman pleegt echter de zeilen te hijsen en

gebruik te maken van de wind, die hij heeft, hetzij er meer of minder is. Indien de mensen gebruik maken van matige overtuigingen kunnen zij vooruit gaan en doen wat hun bekering zal bevorderen. Indien zij van lichtere overtuigingen gebruik maken kunnen deze vermeerderen; dat is hun plicht en het is de weg waarin God er Zijn goedkeuring over geeft; die heeft, die zal gegeven worden. Sommigen, die over de geringheid hunner overtuigingen hebben geklaagd, hebben binnen weinig tijds een andere toon aangeheven en nog veel meer geklaagd over de grootheid van hun overtuigingen, dat zij zodanig waren, dat zij ze bijna niet konden dragen.

2. Allerlei soorten verzoeken

Iemand, die onder het werk van bekering doorgaat, is veel verschrikkingen en ontmoedigende verzoeken onderworpen; het geluid der verschrikkingen is in zijn oren. Al zulke mensen hebben niet dezelfde verzoeken en zij ondervinden ze niet in een bepaalde volgorde, doch men moet er voor zorgen, hun gepaste ondersteuning en goede raad te geven overeenkomstig de verscheidenheid hunner verzoeken.

1. Een van die verzoeken is, dat hij niet is uitverkoren; dat God hem voorbijgezien en voor de verdoemenis bestemd heeft. Dit kan soms zwaar op het hart wegen.

In dit geval kan men hem zeggen:

- (1) Dat die dingen, welke hem doen vrezen, dat hij niet is uitverkoren, daarvan geen zekere tekenen zijn; dat hij geen zekere kenmerken draagt van de verwerping. Die dingen, welke hij als tekenen aanmerkt, zijn zeer onzeker. De grootheid zijner zonden is geen bewijs van zijn verwerping; velen, die zich aan grote zonden hebben schuldig gemaakt, waren uitverkorenen. Dat hij reeds hoogbejaard is bewijst niets, want God bekeert soms dezulken tot Zich (Mal. 4:5, 6). Dat God hem nog steeds in de staat der natuur laat, hoewel hij God reeds lang gezocht heeft, bewijst ook niets; Israël heeft lang gedaan over de reis van Egypte naar Kanaän.
- (2) Dat het zondig van hem is, om enig besluit te trekken aangaande zijn verkiezing. Het is een verborgenheid, welke God voor Zichzelf bewaard heeft en hij kan niets daarvan met verstand vaststellen: (Deut. 29:29) "De verborgene dingen zijn voor de Heere onze God." Wanneer hij zich vermeent te besluiten, dat hij niet uitverkoren is, handelt hij vermetel; zijn besluit kan vals zijn voor zover hij weet, want hij matigt zich aan, te weten wat hij niet weet.
- (3) Dat God door Zijn Geest met hem twist is een hoopvol teken, dat hij uitverkoren is, want dikwerf is dit een vrucht van de verkiezing. Wanneer de Geest van zonde overtuigt, is dat in de orde van Zijn overtuigen van gerechtigheid (Joh. 16:8). Dit is de gedragslijn welke God gewoon is te volgen met hen, die uitverkoren zijn. Hij laat de verworpenen dikwijls in zekerheid leven, doch hij pleegt de uitverkorenen te verschrikken, opdat zij bekeerd mogen worden, en hoe ernstiger zij God najagen en arbeiden om bekeerd te worden, hoe meer hoop er is, dat God ze heeft uitverkoren, want evenals God het einde heeft vastgesteld, heeft Hij ook de middelen vastgesteld, die tot het einde zullen leiden.

2. Een andere verzoeking is, dat hij de onvergeeflijke zonde heeft begaan, dat hij de zonde tegen de Heilige Geest heeft gedaan, die zonde, die tot de dood is; hij heeft het er slecht afgebracht, nadat hij verlicht is geweest en het drukt zwaar op hem, dat er nu geen geneesmiddel voor hem is.

In dit geval mag men hem vertellen, dat dit dikwijls voorkomt, dat mensen vrezen deze zonde begaan te hebben, die toch daarna zijn bekeerd geworden; dat zij, die deze zonde hebben begaan, daarover niet met bekommering en vreeze bevangen worden; doch om zo iemand in dit geval te ondersteunen is het hoofdzak, dat men hem uit het Woord van God onderricht, wat deze zonde is. In het bijzonder moet men hem mededelen:

- (1) Dat het een uitwendige zonde is, niet een zonde, die in het hart wordt begaan. De mensen kunnen goddeloze gedachten hebben na verlichtingen, en daardoor vrezen, dat zij aan die zonde schuldig staan. Dit is echter een uitwendige zonde, het is een zonde, die andere mensen kunnen zien (1 Joh. 5:16).
- (2) Dat het een geregelde loop of koers van zondigen is, niet de een of andere bijzondere zondedaad, waarvan een mens zich weder losmaakt en waarover hij ontrust is, maar een weg van boosheid waarin hij onboetvaardig voortgaat. 3e. Dat het een bijzonder soort zonde is, met grote verzwareningen begaan, namelijk: een verwerpen van de belijdenis des Evangelies. Er zijn veel andere betreuenswaardige zonden, doch geen van die, hoe ook verzwaard, is de onvergeeflijke zonde. Het is een verwerpen van de waarheid des Evangelies, een loslaten, een laten varen van zijn belijdenis. Daarom wordt het (in Hebr. 6:6) een afvallig worden; (in Hebr. 10:25) een verlaten van de bijeenkomsten van Gods volk; (in Hebr. 10:29) een vertreden van de Zone Gods en een verloochening van zijn doop genoemd. Zodat, wanneer iemand onzer rooms of een heiden zou worden, lasterende van de wegen Gods en het volk van God ten bloede toe vervolgende, er reden zou zijn, te vrezen, dat hij schuldig stond aan de onvergeeflijke zonde. Er is echter niets in het Woord van God te vinden, dat er op wijst, dat mensen, die naar God vragen en die werkzaam zijn, om bekeerd te mogen worden, die zonde hebben begaan, al is het, dat zij schuldig zijn aan veel ongeloof, aan veel verval en afwijkingen, en aan zeer goddeloze gedachten en opwellingen des harten, want veel mensen, die zich aan zulke dingen hebben schuldig gemaakt, hebben nochtans daarna de vergevende genade Gods ondervonden.

3. Een andere verzoeking is, dat de dag der genade voorbij is; dat hij een tijd heeft gehad, waarin hij genade kon hebben verkregen, doch dat hij die heeft laten voorbijgaan, en dat het nu tevergeefs is er nog de Heere om aan te lopen.

In dit geval kan de leraar hem zeggen:

1. Dat het een gewone list van de satan is, wanneer hij de mensen niet kan overtuigen, dat het nog te vroeg is, dat hij hen zal trachten te overreden, dat het te laat is. Hij legt het er op toe de mensen van het gebruik der middelen af te houden. Eerst maakt hij hun wijs, dat er geen haast bij is ; wanneer die verzoeking niet langer ingang vindt, dan verandert hij zijn stem en hij zegt, dat de tijd voorbij is.
2. Dat zulk een leer in de Schrift niet voorkomt, dat de dag der genade voor iemand voorbij is, zolang hij nog leeft, behalve voor hen, die schuldig zijn aan de onvergeeflijke zonde. De Schrift leert, dat God slechts een bepaalde tijd met de mensen zal twisten en hen dan zal vernielen; (Gen. 6:3) Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met de mens, dewijl hij ook vlees is, doch zijne dagen zullen zijn honderd en twintig jaar. Zij leert ook, dat God sommige volkeren verhardt, om ze aan grotere ellende over te geven (Jesaja 6:10, 12) ; soms, omdat Hij niet langer onder hen wonen wil (Joh. 12:40). Ook leert de Schrift, dat God wel eens sommige mensen verhardt voordat zij sterven en nooit weer aanmerkelijk met hen twist, (Openb. 17:11) "Die vuil is, dat hij nog vuil worde"; doch nergens leert zij, dat er een bepaald soort mensen is, dat daarin beschreven wordt, of dat er bijzondere personen zijn die voor zichzelf en anderen kenbaar zijn, van wie men kan zeggen, dat hun genadetijd voordat zij sterven voorbij is. Wanneer iemand zegt, dat zijn dag voorbij is, dan is dit alleen vrees, want hij kan het niet weten.

3. Dat zulke Schriftuurplaatsen welke schijnen te bewijzen, dat hun genadetijd voorbij is, zo iets niet vaststellen. Er staat geschreven: (Spr. 21:1) "Een man, die dikwijls bestraft zijnde, de nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zodat er geen genezen aan zij." Doch het blijkt duidelijk, dat God met sommige mensen langer geduld oefent dan met andere; sommige bedreigingen zijn algemeen, andere zijn onbepaald, aanwijzende wat God dikwijls doet. Zo staat er geschreven: (Hebr. 10:35) "Zo iemand zich onttrekt, mijn ziel heeft in hem geen behagen," doch met het afwijken waarvan hier gesproken wordt schijnt de onvergeeflijke zonde bedoeld te worden. Daarvan toch wordt in vs. 26 gesproken en hier schijnt het op dezelfde zonde te slaan, want in andere gevallen spreekt God in Zijn Woord de afkerigen bemoedigend toe (Jer. 3:22; Hosea 14:5).

4. *Behalve de voormelde, is er een ander soort verzoeken, die zeer kwellend zijn. Iemand wiens consciëntie hem daarmede beschuldigt, is veel schrik en vrees onderhevig.*

I. Zo is er die verzoeking, dat hij zal losgelaten worden, om de een of andere zware en vreselijke zonde te doen.

In dat geval kan de leraar hem zeggen:

1. Dat een bijzondere reden voor deze vrees daar in is gelegen, dat hij meer van de goddeloosheid zijns harten ziet dan te voren. Mensen, die met een verontruste consciëntie lopen, plegen veel van de verdorvenheid hunner harten te zien; zij zien, dat het hen tot allerlei goddeloosheid kan voeren. Omdat nu God op hen toornt vreesen zij, dat Hij hen niet zal bewaren, maar Zich aan hen zal wreken door ze aan zulke goddeloosheid over te geven.
2. Dat God nu met hem twist tot zijn eeuwig welzijn. God betoont veel barmhartigheid en hij heeft geen reden te besluiten, dat God hem zover zal loslaten. Hoewel God het rechtvaardig kan doen, nochtans heeft hij reden om te hopen, dat God hem zal bewaren.
3. Dat het hem past, zich te vernederen onder het besef van de verdorvenheid zijner natuur en gevoel om te dragen van de ongenoegzaamheid zijner eigen gerechtigheid, om hem in de gunste Gods te brengen. Aangezien zijn hart een modderpoel is van allerlei zonde kan hij nooit anders gerechtvaardigd worden dan door de volmaakte gerechtigheid van Jezus Christus. 4e. Dat hij niet beter kan doen, dan zich te haasten om bekeerd te worden. Als hij maar eens bekeerd was, dan zou hij niet zo gevaarlijk zijn, om in grote overtredingen te vallen, omdat hij dan een heilig beginsel zou hebben, om de verzoeking te weerstaan; dan zou hij de gunst Gods deelachtig zijn en er zou meer hoop zijn, dat God hem daarvoor zou bewaren.

II. Een andere verzoeking is, dat hij een valse hoop zal krijgen en zo zichzelf zal geruststellen, dat zijn staat goed is, wanneer het er ver vandaan is. Hij kan niet anders zien dan dat het zo met velen gesteld is (Spr. 30:12; Openb. 3:17).

In dit geval kan de leraar hem zeggen:

1. Dat hij waarlijk in dat gevaar verkeert, zowel wegens de hoogmoed van zijn geest, waardoor hij geneigd is, zijn eigen verrichtingen luister bij te zetten, als wegens zijn vrees voor de hel, welke vrees hem verdrietig maakt en daardoor geneigd, om elke schijn van bekering aan te grijpen, waarvoor hij zich zeer zorgvuldig heeft te

wachten. Zo iemand moet goed begrijpen wat bekering is en welke voorbereiding daaraan moet voorafgaan. Indien het hem te eniger tijd voorkomt, dat hij bekeerd is, behoort hij zich grondig te onderzoeken en daartoe de hulp in te roepen van dezulken, die ervaren zijn, voordat hij dit als een uitgemaakte zaak vaststelt.

2. Dat hij zich, wat die zaak betreft, in de handen Gods moet stellen. Het gaat boven zijn vermogen zichzelf te verlossen; indien God lust in hem heeft zal Hij hem door al de moeilijkheden van het werk heenvoeren en hem de rechte weg aanwijzen; het kan zijn, dat God voor heeft hem genade te schenken en indien dat zo is, zal Hij hem het pad des levens bekend maken.

III. Een andere verzoeking is, dat de Satan zich aan hem zal vertonen. *Dit is hem tot grote verschrikking; in het bijzonder is hij met deze vrees bezet wanneer hij zich afzondert om te bidden, soms doet het hem zijn plicht verzuimen en soms gaat het waarnemen met grote verstrooidheid gepaard.*

In dit geval kan de leraar hem vertellen:

1. Dat hij onder Gods bewaring is en, dat hij, wanneer hij zijn plicht waarneemt, onder Gods bescherming is. Er is te dier tijd minder reden te vrezen, dat Satan zich aan hem zal vertonen dan op andere tijden; ook is het Gods gewoonte niet de Satan toe te laten zich op zulke tijden te vertonen.
2. Dat indien de Satan macht en vrijheid had zich aan hem te vertonen, hij hem waarschijnlijk niet zou verschrikken met de verwachting van dit te zullen doen; hij zou zijn komst niet vooraf aankondigen. Zijn doel met hem vrees aan te jagen is maar, om hem af te houden van hetgeen zijn ziel dienstig zou kunnen zijn.
3. Dat het te veel eer voor Satan is, dat de verzoeking zoveel op hem zou vermogen, dat hij er de tijd van zijn gebed om zou veranderen; kan hij echter zijn plicht niet naar behoren waarnemen, blijkt de verzoeking hem te machtig te zijn, dan is het beter de plicht bij daglicht waar te nemen.

IV. Ik kan hier een ander geval bijvoegen, dat nu en dan voorkomt, dat iemand zegt, dat hij een stem gehoord heeft; dat hij een gedaante gezien of iets gevoeld heeft. Naar mijn gedachte is dit, tenminste soms, alleen het gevolg van sterke inbeelding; een sterke verbeeldingskracht kan veroorzaken, dat men zich zulke dingen inbeeldt.

Zo kan het voorkomen in dromen en bij enige storing van de geestvermogens; elke gewaarwording wordt opgenomen in de hersenen en daarom zal men bij de minste storing ervan menen, dat men dingen ziet, voelt of hoort, die niet gezien, gevoeld of gehoord worden.

V. Nog een verzoeking is, dat men niet beter kan doen dan zich van het leven te beroven. *Velen zijn hiertoe aangevochten, sommigen hebben het gepoogd en sommigen, zoals Judas, hebben het gedaan.*

In dit geval kan de leraar hem zeggen:

1. Dat de duivel in deze verzoeking zeer werkzaam is, want hoewel hij in zijn eigen hart heeft wat hem daartoe kan brengen, nochtans is het de duivel, die hem daartoe aanpoort. De duivel voer in Judas, toen hij Christus verraadde en was niet van hem uitgevaren toen hij zich verwoorde. De duivel heeft er een doel mede op het oog. Hij is bang, dat hij hem zal verliezen, nu hij ontrust is over zijn toestand en moeite aanwendt om zalig te worden. Satan is bang, dat hij uit zijn handen zal ontkomen en werkt, om hem zichzelf te doen doden, opdat hij hem dadelijk voorgoed in

zijn bezit mag hebben; dan is er toch geen gevaar meer, dat hij hem zal ontlopen. Het andere doel is, om een verontruste consciëntie in verachting te brengen en anderen de moed te benemen, om overtuigingen in de hand te werken. Indien er maar een zulk een voorbeeld in een plaats is, dat zal veel anderen hun overtuiging doen smoren, uit vrees, dat zij ook zo aan hun eind zullen komen.

2. Dat er goede reden is, om te hopen, dat hij nog zalig kan worden. Het is moedeloosheid, welke de mensen tot zulke praktijken voert, en als men maar aanmerkelijk hoop heeft, nog tot vrede met God te kunnen komen, is er niet veel gevaar, dat hij de verzoeking zal gehoor geven. Daarom moeten zulke dingen worden geopperd, die geschikt zijn, om hem op te beuren, zoals: dat de Geest Gods met hem twist, om zijn zaligheid te bevorderen; dat de Satan bevreesd is, dat hij zalig zal worden; dat zijn zonden geen ander zijn dan dezulke, die God dikwijls vergeven heeft, en dergelijke.
3. Dat het een vreselijke zonde is, zichzelf het leven te benemen. Het is een zonde tegen de natuur, het is een ondankbaarheid jegens de goedertierenheid Gods, die hem in het leven spaart. Deze zonde is veel erger dan andere zonden, die zeer verschrikkelijk voor hem zijn; dit is de weg, om zich onmiddellijk in eindeloze ellende te werpen. Wat men ook moge zeggen van de mogelijkheid, dat zulke mensen nog zalig kunnen worden, er is geen reden, om te denken, dat er een van de duizend zal behouden worden. Deze zonde is afschuwelijk en snijdt plotseling alle gelegenheden om zalig te worden af. Zo iemand, die tot zonde verzocht wordt, zou bang zijn om een leugen te spreken, of de Sabbat te ontheiligen; hoewel te meer reden heeft hij, deze zonde te vrezen, welke hem rechtstreeks in de eeuwige verdoemenis zal brengen? Het is een treurig middel, om zich van angst te bevrijden, dat men zich in een onuitsprekelijk veel grotere angst werpt; gewisse verdoemenis is veel verschrikkelijker dan de vrezen waaronder zo iemand ligt; dit zal zijn toestand wel veel erger, maar niet beter maken.

VI. Soms zal iemand klagen over een eigengerechte geest; dat hij geneigd is te vertrouwen op al wat hij doet; dat hij, in het bijzonder als hij wat aangedaan is, zich daarop verheft en geneigd is om van die aandoeningen een gerechtigheid te maken.

In dit geval kan het zeer nuttig zijn:

1. Hem te overtuigen van de ongenoegzaamheid van zijn eigen gerechtigheid, om hem zalig te maken; dat zijn eigen gerechtigheid volstrekt onvolmaakt is en dus niet beantwoordt aan hetgeen de wet vereist. De wet eist volmaakte gehoorzaamheid, doch hij heeft nooit een volmaakte daad van gehoorzaamheid verricht; al zijn gehoorzaamheid is met verdorvenheid besmet. Bovendien doet hij, zolang hij in de staat der natuur is, niets oprecht, maar is hij een geveinsde in al wat hij doet; daarom is God er zoverre van af hem daarom te rechtvaardigen, dat hij hem, juist daarom, niet zal aannemen maar schuldig verklaren. Bovendien heeft zijn eigen gerechtigheid niets in zich van de natuur van voldoening; er kan geen voldoening voor de zonde zijn buiten het dragen van de vloek der wet. Gehoorzaamheid is een natuurlijke schuld en kan geen voldoening zijn voor de schulden, die hij gemaakt heeft. Indien onze gehoorzaamheid onze aanneming kon hebben bewerkt, dan zou de dood van Christus niet nodig zijn geweest, dan was Christus tevergeefs gestorven (Gal. 2:22).
2. Hem te onderrichten hoe hij van deze eigengerechte geest kan worden verlost, namelijk: door kennis te krijgen van de slechtheid van zijn hart. Laat hem nog zo dikwijls van de ijdelheid van zijn eigen gerechtigheid horen, hij zal er nochtans op

vertrouwen, totdat hij ziet, dat hij geen gerechtigheid heeft en ze ook niet kan krijgen. Een grondige ontdekking van zijn hart zal hem afbrengen van op zichzelf te vertrouwen, daardoor zal hij bevreesd worden voor zijn plichten, zijn sterkten zullen alle ter neergeworpen worden; doch een verstandelijke overtuiging van de ongenoegzaamheid van zijn eigen gerechtigheid om hem zalig te maken, zonder een bevindelijke overtuiging van de goddeloosheid zijns harten, zal hem van zijn zelfvertrouwen niet verlossen.

VII. *Soms zal hij klagen, dat hij alles uit eigenliefde doet, dat hij in niets de ere Gods op het oog heeft, doch dat vrees voor de hel en begeerte om zalig te worden de voorname dingen zijn, die hem werkzaam maken; was het niet uit vrees voor de hel, hij zou het nalaten.*

In dit geval kan men hem zeggen:

1. Dat het onmogelijk is, dat hij uit een hoger beginsel zou handelen; hij heeft geen beginsel van liefde tot God (Joh. 5:42). Eigenliefde is het heersende beginsel in hem, en daarom is het geen wonder, dat hij alles in het stuk van godsdienst uit die geest doet: het was zijn onkunde, dat hij te voren meende, dat hij iets uit liefde tot God deed. Geen natuurlijk mens deed ooit iets uit een hogere geest, dan die van eigenliefde; "Een kwade boom kan geen goede vrucht voortbrengen."
2. Dat hij hiervan gebruik moet maken tot vernedering en niet tot ontmoediging. Er is geen reden toe hierom mismoedig te worden want iedereen is in het eerst een geveinsde. Velen, die voor een tijd God hebben gezocht met een eigenlievende geest zijn daarna bekeerd en hebben een andere geest ontvangen. Hij moest er echter gebruik van maken tot zijn vernedering en hieruit zijn snoodheid, de ongehoorzaamheid van zijn eigen gerechtigheid en de rechtvaardigheid van zijn verdoemenis leren kennen; dat hij dan ook geen reden heeft te denken, dat God zijn pogingen verwerpen en hem geen vrede geven zal.

3. Verkeerde gronden aangetoond en weerlegd

A. Hierop zal de zondaar er verslag van doen, dat hij een geest van liefde tot God, droefheid over de zonde, een bedoelen van de ere Gods, een haten van de zonde, enz. gewaar wordt.

In dit geval kan men hem zeggen:

1. Dat er een grote overeenkomst is tussen algemene en zaligmakende genade. Algemene genade is het afbeeldsel van heiligende genade en algemene aandoeeningen zijn dikwijls krachtiger dan zaligmakende. Farao rechtvaardigt God; Saul weent: iemand die verre was van oprechtheid, zegt tot Christus, dat hij Hem zal volgen waar hij ook heengaat; de Joden roepen: Hosanna de Zone Davids; de Israëlieten zongen Gode lof, maar vergaten spoedig Zijn werken.
2. Dat het moeilijk voor hen zal zijn hun geveinsdheid te zien zolang zij zulke aanvallen van aandoening hebben. Hun vrees voor de verdoemenis doet hen elke schijn van oprechtheid aangrijpen en hun hoogmoed geeft hun een hoge dunk van hetgeen zij verkregen hebben. Mensen, die in die gestalte zijn, vertonen soms zulke tekenen welke duidelijk aantonen, dat zij uit hun geveinsdheid hun oprechtheid bewijzen.
3. Dat het zeer gevaarlijk voor hen is te menen, dat zij oprecht zijn, terwijl ze het niet zijn. Dan zullen zij zichzelf zegenen, wanneer God hen vervloekt; dan zullen zij gerust voortgaan en de middelen tot bekering verwaarlozen. Wanneer zij het bedrog niet spoedig bemerken is er gevaar, dat zij zo verhard worden, dat het hun geen goed meer zal doen, wanneer zij het later te zien krijgen.
4. Dat zij uit zodanige dingen overtuigd kunnen zijn, dat zij God niet in oprechtheid liefhebben, welke schijn er ook moge wezen. Dat zij nooit een werk van vernedering hebben ondergaan en dat oprechtheid daar nooit aan vooraf gaat. Dat zij nooit met Jezus Christus verenigd zijn, en dat het hart nooit gereinigd wordt zonder geloof. Al die aandoeningen, die het geloof voorafgaan, al zijn zij nog zo krachtig, zijn bedrieglijk; de eerste goede daad welke iemand verricht is, dat hij het Evangelie gunstig ontvangt; andere dingen volgen daarop.

B. Soms geeft hij verslag, dat hij in Jezus Christus gelooft, dat hij niet op zijn eigen gerechtigheid vertrouwt, maar dat zijn hoop op Christus gevestigd is.

In dit geval kan de leraar hem vertellen, dat er veel geloof is, dat niet rechtvaardigt. Sommigen geloven voor een tijd (Lukas 8:13). Sommigen ontvangen het woord met vreugde en in de tijd van verzoeking vallen zij af (Matth. 13:20, 21). Sommigen geloofden in Christus, maar zij beleden Hem niet (Joh. 12:42). Verscheidene soorten van geloof rechtvaardigen niet, zoals

- (1) *Een historisch geloof.* De mensen nemen de historie van het Evangelie als waarheid aan en houden het voor een uitgemaakte zaak, dat Jezus Christus de Zone Gods en de Zaligmaker der wereld is; zij bestrijden en ijveren tegen een ieder, die dit zou loochenen; dat wekt hun verontwaardiging op. Er mogen eens enige werkingen van ongelooft zijn, doch gewoonlijk staan zij in die overtuiging vast, dat het Evangelie waar is. Dit is echter niets meer dan wat een Turk ook van zijn godsdienst getuigt; dit historisch geloof strekt niet tot doding der verdorvenheden (Joh. 2:23, 24, 25). Veel goddeloze mensen hebben dit historisch geloof.

- (2) *Een aanmerkelijk vertrouwen, dat Christus hen zal zalig maken.* Zij zijn er zeker van, dat zij de zaligheid door Christus zullen verkrijgen en verblijden zich in de hope daarvan. Dit vertrouwen is onderscheiden van het rechtvaardigmakend geloof, het is goed of slecht, al naarmate zijn gronden zijn. Godvrezende mensen hebben dikwijls zulk een vertrouwen uit de bevinding van een werk van genade in hun harten en de openbaring van de liefde Gods; doch dit is niet het rechtvaardigmakend geloof, maar een geloof van verzekering. Vleselijke mensen kunnen zulk een vertrouwen hebben ontstaande uit een inbeelding, dat God hen liefheeft en uit een mening van hun goedheid. Dit is echter geen rechtvaardigmakend geloof, doch vermetelheid.
- (3) *Een berusten op Christus, daartoe aangemoedigd op grond van zijn eigen goedheid.* Hij hoort het Evangelie of heeft enige algemene verlichtingen, die iets ontdekken van Gods bereidwilligheid, om de zonde te vergeven door Christus, en overwegende hoe een hij is, waagt hij het op Christus. Wanneer iemand zaligmakend gelooft waagt hij het op Christus, daartoe aangemoedigd op Evangeliegronden, doch een ander waagt het, daartoe aangemoedigd uit overweging van zijn gebeden, tranen, nauwgezetheid, of op die bemoediging, dat hij niet zo heel slecht is, zodat hij van gedachte is, dat zo iemand als hij het wel kan wagen, terwijl hij het niet op Christus zou wagen, als hij zich zo slecht zag, als hij waarlijk is. Die mens maakt deels zijn eigen gerechtigheid en deels de gerechtigheid van Christus tot een grond van zijn geloof. Hij sluit de gerechtigheid van Christus niet uit, maar de overweging welke de doorslag geeft en hem vrijmoedigheid geeft om het te wagen is zijn eigen gerechtigheid. Zijn eigen gerechtigheid is de voornaamste grond van zijn hoop, hoewel hij ook op de gerechtigheid van Christus pleit; hij ziet genoeg in Christus voor zo een als hij is, maar niet voor de grootste der zondaren.

C. Het kan ook zijn, dat hij zal aanvoeren, dat hij zeer aangedaan was in een gevoel van liefde tot Christus en over de goedertierenheid Gods, dat het wel krachtiger was dan gewoonlijk; dat hij zulk licht nog nooit te voren heeft gehad.

In dit geval mag hem gezegd worden, dat vleselijke mensen soms oppervlakkige ontdekkingen van Christus hebben en daarover zeer aangedaan zijn (Matth. 13:20). De mensen kunnen aanmerkelijke verlichtingen hebben en veel smaken, en toch afvallen. Het is geen wonder, dat zo iemand aangedaan is over de goedertierenheid Gods, want indien hij in de bevattning verkeert, dat God hem vergeving geschonken heeft, dan kan hij niet anders dan daarover aangedaan zijn; gelijk het ontvangen van vergeving een mens aandoet, zo ook een ingebeelde vergeving.

Hij kan verder aanvoeren, dat het hem juist gegaan is als de Godvrezenden, zoals hij die zich heeft horen uitdrukken, dat al hun tegenwerpingen werden opgelost. Van te voren was hij onwillig, maar hij had zulk een ontdekking van Christus, dat al zijn bezwaren wegvielen, hij had niets in te brengen.

Men mag hem echter zeggen, dat de reden, waarom sommiger mensen bezwaren of tegenwerpingen alle worden opgelost, niet is: de grootheid van het licht, dat God hun gegeven heeft, maar de onkunde, wie zij zijn. Zij zagen niet zoveel van hun snoodheid, dat zij grondig de macht gevoeld hebben van een tegenwerpende, een bezwaren inbrengende geest. Hadden zij gezien hoe slecht zij waren, hun tegenwerpingen zouden niet zijn opgelost. Een kleine zaak zal de bezwaren wegnemen van een onwetend, eigenlievend mens; die heeft geen licht genoeg om

sterke tegenwerpingen op te werpen, zoals hij zou doen indien hij zichzelf kende, en daardoor worden al zijn bezwaren gemakkelijk opgelost.

D. Soms bouwt hij zijn vertrouwen op de een of andere bijzondere Schriftuurplaats, zoals bijv.: 1 Joh. 3:14: "Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben." Hij zegt, dat hij zulk een geest in zich gewaar wordt, en hij meent daarom, dat zijn staat goed is.

Men kan hem daarop zeggen:

1. Dat er een groot onderscheid is tussen het liefhebben van Gods volk wegens hun vroomheid en hen te eren wegens hun vroomheid. Veel natuurlijke mensen hebben enige overtuiging, dat Godvrezende mensen uitgezochte, gelukkige mensen zijn, en wanneer zij iemand voor oprecht aanzien, dan eren zij hem en zij achten hem hoog. Zo hield Herodes Johannes in waarde (Markus 6:21), maar zulke mensen hebben geen oprechte liefde voor hen wegens hun godsvrucht; zij hebben noch God, noch de godzaligheid lief, daarom hebben zij ook het volk van God niet lief om hun vroomheid.
2. Er is een groot onderscheid tussen het liefhebben van de vromen wegens hun godsvrucht en het liefhebben van hen wegens hun zedelijk gedrag. Godvrezende mensen zijn zedelijke mensen. Sommige hunner steken uit in rechtvaardigheid, matigheid en geloofwaardigheid, en dat zijn beminnelijke eigenschappen in de ogen van veel natuurlijke mensen; zij hebben ze daarom lief. (Daniël 6:3, 19). Darius had veel liefde voor Daniël, doch niet wegens zijn godsvrucht, maar om zijn voorzichtigheid en zedelijkheid. Zedelijkheid is beminnelijk in de ogen van veel vleeselijke mensen. Sommigen hebben de Godzaligen lief omdat zij nauw aan hen verwant zijn, anderen omdat zij hun goedgezind zijn, weer anderen wegens hun zedelijke eigenschappen, hoewel zij hen in het minst niet liefhebben omdat zij God vrezen. Het zedelijk gedrag van Gods volk vloeit voort uit een geest van godsvrucht, maar zedelijkheid en godsvrucht zijn zeer verschillende dingen, zodat men iemand kan liefhebben wegens zijn zedelijkheid, die men nochtans niet liefheeft wegens zijn godsvrucht.

E. Een andere Schriftuurplaats, waarop hij zijn vertrouwen kan gronden is 1 Joh. 5:1. "Een iegelijk die gelooft, dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren." Volgens deze regel, zegt hij, is zijn staat goed, hij gelooft dit, en daarom is hij wedergeboren.

In dit geval mag men hem zeggen:

Dat het geloven, waarvan hier wordt gesproken, het als zeker aannemen van die waarheid is op het getuigenis Gods. Veel mensen hebben een gemene overreding, dat Christus de Zone Gods is, door overlevering en wegens de wonderen, die Hij gedaan heeft, hetwelk in een meer algemene betekenis geloven genoemd wordt (Joh. 2:23), nochtans zijn dezulken niet uit God geboren. Meer eigenlijk worden zij gezegd dit te geloven, die het op Gods getuigenis aannemen, en zulke mensen, die niet alleen een algemene overreding hebben, zijn waarlijk gelovigen. Die geen genade hebben geloven niet eigenlijk het Woord van God.

F. Een andere Schriftuurplaats, daar hij zijn aandacht aan schenkt om zijn vertrouwen te versterken is Matth. 5:6. "Zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid." Zijn consciëntie getuigt, dat hij dit doet, en daarom hoopt hij, dat hij zalig is.

In dit geval moet hem gezegd worden, dat hoewel sommige begeerten naar genade genade zijn, nochtans niet alle begeerten naar genade genade zijn. Zoals een mens geveinsd kan handelen, wanneer hij beweert genade te begeren, zo ook wanneer hij genade begeert. Want

- (1) Veel vleselijke mensen begeren genade. Het is een gewoon iets, dat de goddelozen genade begeren; in het bijzonder wanneer zij door het Woord verschrikt zijn, wensden zij bekeerd te worden. Sommigen hebben lichter overtuigingen en zwakke en flauwe begeerten, anderen hebben krachtiger onsteltenissen en meer ernstige begeerten om bekeerd te worden; zij menen, dat zij er al wat zij in de wereld hebben voor zouden willen geven, als zij maar bekeerd mochten worden; evenals de dwaze maagden (Matth. 25:8).
- (2) Begeerten naar genade kunnen oprijzen uit natuurlijke beginselen. Genade is niet alleen begeerlijk om haar zelfs wille, doch er zijn verscheidene voordelen aan verbonden, welke haar uit een natuurlijk beginsel begeerlijk maken. Genade is iets eervols, zij is in hoge achting onder de mensen, zij geeft de mensen een goede naam in de wereld, daarom wordt zij uit hoogmoed begeerd; genade is een middel om veel uitwendige zegeningen te ontvangen (1 Tim. 4:8) en uit dien hoofde kan zij uit eigenliefde begeerd worden; genade is nodig tot zaligheid (Hebr. 12:14) en op die grond is zij ook voor de natuur begeerlijk.

Is hij nu verlost van zijn vaste mening, dat zijn staat goed is en ziet hij, dat hij nog in de natuurstaat is, dan kan het nodig zijn hem bij die gelegenheid:

- (1) Te bemoedigen, want hij loopt gevaar, dat hij al te zeer neergedrukt wordt, zodat het hem in zijn naarstigheit zou hinderen. Men kan hem moed inspreken uit de overweging van Gods goedheid, dat hij nog ontdekt is aan dat bedrog, dat gebleken zou zijn tot zijn verderf te strekken. Hij was toch in een gevaarvolle staat, doch God heeft hem daarvan vrijgemaakt en zodoende in een nadere mogelijkheid gebracht, om nog bekeerd te worden. Dat God hem niet heeft toegelaten in zijn waan voort te gaan is een hoopvol teken, dat God voorneemt hem genadig te zijn; hij is nu onder gunstiger omstandigheden dan tevoren (Joh. 9:41).
- (2) Hem te waarschuwen, dat hij niet weder in dezelfde dwaling vervalt, want hij is nog onder de heersende macht van een eigengerechte geest en zou weder een valse mening van bekeerd te zijn kunnen opvatten. Sommigen stoten meermalen op die klip, daarom moet hij gewaarschuwd worden zich niet te bedriegen met een schijn van genade, noch het oor te lenen aan de vleierij van zijn hart. Indien hij toch weder tot hetzelfde geloof zou komen, is het te vrezen, dat hij er niet weder van bevrijd zou worden; wederinstorting is gevaarlijk en daarom zou het het beste zijn, dat hij, zodra zulke gedachten weder in hem opkomen, zich om raad wendt tot dezulken die hem kunnen onderrichten, opdat hij niet weder in zulk een mening vastraakt.
- (3) Hem zijn snoodheid en zijn onbekwaamheid om zichzelf te helpen duidelijk te verklaren. Dit is een gunstige tijd, om hem uit zichzelf te drijven en het werk van bekering voortgang te doen maken. Wanneer hij zijn geveinsdheid in het oog begint te krijgen is het het beste voort te gaan, totdat hij geheel uitgeledigd is; het is verstandig beleid van een overwinning goed gebruik te maken en hem behulpzaam te zijn, om zichzelf grondig te leren kennen, opdat hij Christus moge nodig krijgen.

4. Diverse gemoedstoestanden bij zoekende zielen

Het kan voorkomen, dat er reden is, om te vrezen, dat een mens, nadat hij een poosje zoekende is geweest en veel afwisselende toestanden heeft doorgemaakt, het zal opgeven. Hij heeft veel wat hem mismoedig maakt; anderen krijgen het, maar hij wordt aan zichzelf overgelaten; God past het Woord niet krachtig aan hem toe, hij vordert niet en het is hem aan te zien, dat hij niet zo werkzaam is als te voren.

In dat geval is het het beste:

1. Hem moed in te spreken. De ontmoedigingen toch, waaronder hij verkeert, zijn een voorname reden van afval, daarom is het het beste hem wat op te beuren. De aanmerking van de reuzengestalte der Kanaänieten en de sterkte hunner muren was een voorname aanleiding voor Israël, om gedachten te koesteren van naar Egypte terug te keren en zo is het ook in dit geval. Hij kan op tweeërlei wijze bemoedigd worden:

- Door hem de mogelijkheid aan te tonen, dat hij genade kan krijgen. Zo vertelde Kaleb het volk, dat zij zeer goed in staat waren te overwinnen, en dat God, indien Hij lust in hen had, er hen zou inbrengen. Zo kan hij bemoedigd worden door hem aan te tonen, dat God hem kan helpen, en dat er geen reden is om te veronderstellen, dat God hem niet te hulp wil komen. Zijn genade is vrij; anderen, die even slecht waren, hebben ook vergeving ontvangen en hetgeen hem overkomt is zeer goed bestaanbaar met voornemens van genade.
- Door hem te wijzen op de wonderlijke weldaad welke hem zal te beurt vallen indien hij genade ontvangt. Behalve die vrede en gemeenschap met God, die in dit leven zijn deel zullen zijn, zal hij ook eeuwige zaligheid hiernamaals genieten, hetwelk onbeschrijfelijk groot is. Het zou groot zijn als zijn straffen werden gematigd, hoeveel te meer er van bevrijd te worden; het zou iets groots zijn na honderden jaren uit de hel te worden verlost; hoeveel groter dan bewaard te worden van er te komen; dat zou groot zijn, niet in de hel te komen en altijd een natuurlijk leven op aarde te mogen leven, doch hoeveel groter is het overgebracht te worden in de heerlijke tegenwoordigheid Gods en als de Engelen Gods te zijn, en altijd het aangezicht des Vaders te aanschouwen. Het is het wel de moeite waard enige moeilijkheden door te maken om de hemel; de hemel zal alles ruim vergoeden; al bestond de ganse weg naar de hemel uit rotsen en bergen, dan zou het nog de moeite waard zijn daar heen te reizen. Het volk Israëls was dikwijls gesproken over de voortreffelijkheid van het land Kanaän, dat het een land was, vloeiende van melk en honig, een land van wijngaarden en olijfgaarden, van tarwe en gerst; evenzo is het nuttig hem de heerlijke gelukzaligheid voor te stellen, die het volk van God hiernamaals zal genieten.

2. Hem te waarschuwen in welk gevaar hij verkeert, want zekerheid leidt dikwijls tot afval; hem te herinneren in welk een ellendige staat hij zich zou werpen, indien hij de vrees zou afwerpen en het gebed tot God zou inhouden. Wanneer mensen afvallig worden, geraken zij soms in wanhoop en God laat toe, dat zij ellendig gejaagd en gedreven worden door hun kwade consciëntie, waarvan niets hen kan verlossen; zo ging het Judas. Soms worden hun dagen verkort en wordt hun niet vergund langer in de wereld te blijven. Wanneer zij zich onttrekken, onttrekt God hun Zijn bescherming en zij sterven schielijk. Wanneer zij verzuimen het eeuwige leven te zoeken, ontzegt God hun het tijdelijk leven en soms laat Hij toe, dat zij zeer goddeloos worden, zij

komen onder de laagste der mensen (2 Petrus 2:20, 21, 22; Matth. 12:44, 45) en lopen het vreselijk gevaar van het eeuwige vuur, van die ellende waaraan geen schepsel zich zal kunnen ontworstelen. Zulke overwegingen als deze zullen hem kunnen helpen tegen de traagheid en vluchtigheid van zijn geest.

Soms klaagt hij, dat hij achtervolgd wordt met atheïstische gedachten, gedurig wordt hij beziggehouden met vragen over het bestaan van God.

In dit geval kan de leraar:

- (1) Hem in kennis stellen, dat hoewel dit een grote zonde is, zij nochtans kan vergeven worden. Er is overvloed van godloochening in het hart des mensen; het levensgedrag der mensen bewijst, dat er veel van deze geest in hen is (Tit. 1:16). Veel mensen, die hierover geklaagd hebben, zijn later bekeerd geworden en sommige Godzaligen zijn met deze verzoeking zwaar geplaagd (Psalm 73:11). Daarom moet hij het niet licht opvatten, nochtans moet hij er ook geen sombere gevolgtrekkingen uit afleiden tegen de mogelijkheid van zijn zalig worden.
- (2) Hem overtuigen, dat er een God is, en zijn hart vaststellen in die grote waarheid.
 - a. Door hem het bestaan van God te bewijzen, dat men, voornamelijk uit de werken der schepping, aldus kan doen: De dingen die wij zien, zijn dingen die gemaakt zijn, zij zijn eindig, samengesteld, verderfelijk, en daarom is het onmogelijk, dat zij uit zichzelf ontstaan zijn. Wat eindig is, is niet eeuwig, maar is uit de tijd uit niets gemaakt; wat samengesteld is, is uit iets anders samengesteld; wat verderfelijk is, heeft zijn bestaan niet uit zichzelf. Wij konden uit onszelf geen bestaan ontvangen, daarom kon de eerste mens, die van dezelfde natuur was als wij, niet uit zichzelf ontstaan. Hij nu, die deze dingen heeft gemaakt, moet een oneindig heerlijk God zijn; Hij, die de wereld uit niets kon voortbrengen, en de schepselen die daarin zijn met wonderlijke verscheidenheid van eigenschappen en deugden kon daarstellen, moet van een oneindige volmaaktheid, dat is God zijn (Rom. 1:20 ; Psalm 19:1).
 - b. Door die zwarigheden weg te nemen, die hem tot strikken blijken te zijn. Indien dat een strik voor hem is, dat wij God niet zien, dan kan hem gezegd worden, dat er veel andere dingen zijn, die wij nooit gezien hebben en die wij toch niet in twijfel trekken. Wij twijfelen er niet aan, dat er een Frankrijk en een Spanje is. Veel dingen zijn onzichtbaar, als: de zielen der mensen, engelen en duivels, tenzij zij een gedaante aannemen, en nochtans kunnen wij daarvan voldoende overtuigd zijn. Wij kunnen ook op andere wijze overtuigd zijn van het bestaan der dingen, dan door zien. Wij weten sommige dingen door de rede en andere door het geloof (Hebr. 11:3). Indien dat hem een verzoeking is, dat anderen niet aan het bestaan van God geloven, dat hij duidelijk aan de levenswijze der mensen kan bemerken, dat zij, wat zij ook voorwenden, niet wezenlijk geloven dat er een God is; dan kan men hem zeggen, dat, hoewel zij niet volkomen overreed zijn, dat er een God is, zij nochtans niet volkomen overtuigd kunnen zijn, dat er geen God is; zij hebben te veel licht, om het te kunnen uitdoven; er is geen volkomen godloochenaar in de wereld. Bovendien worden vleeselijke mensen door hun verdorvenheden geleid en hun rede is ten zeerste verduisterd: zij willen er niet over denken, zij hebben geen zwarigheden, die druk op hen uitoefenen. Zullen wij denken, dat er geen tegenvoeters zijn, omdat dit door onkundige mensen ontkend is? Zullen wij in twijfel trekken, dat de aarde rond is, omdat er mensen zijn, die er anders over denken? Wij mogen ons verstand geen geweld aandoen, omdat anderen zo dwaas zijn. Indien dat een strik voor hem is, dat hij niet kan begrijpen hoe God er uit

Zichzelf zijn kan, hoe het mogelijk is, dat Hij is, zonder gemaakt te zijn, dan kan hem gezegd worden, dat het wel boven het bereik der rede ligt, dat te doorgronden, doch dat het niet in strijd met de rede is, zoals het tegen de rede zou strijden te denken, dat een reeks eindige dingen uit zichzelf zijn zouden. Bovendien, indien er wezens zijn, moet er noodzakelijk een Eerste wezen zijn; indien de overige geschapen zijn, moet er nochtans Een zijn, dat niet geschapen is. Te zeggen, *dat niets gemaakt is* en te zeggen, dat er niets is, dat niet gemaakt is, is beide even ongerijmd. Die dingen, die gemaakt zijn konden er niet geweest zijn, wanneer er niet iets was, dat niet gemaakt was. Aangezien veel dingen een wezen hebben, moet er een wezen zijn, dat een bestaan van zichzelf heeft, zij konden niet om beurten elkander maken, doch er is er Een, die niet gemaakt is, die uit Zichzelf bestaat, die God is.

Soms zal hij klagen, dat hij achtervolgd wordt met afschuwelijke inwerpingen, godslasteringen en andere goddeloze gedachten, die hem zeer smartelijk zijn en de troost van zijn leven wegnemen, zij maken hem zichzelf tot een schrik.

In dit geval mag men hem zeggen:

1. Dat zij hem niet worden toegerekend, voor zover zij hem door de Satan worden ingeworpen. Het hart des mensen is zeer boos en uit die fontein van zonde kunnen zeer goddeloze gedachten oprijzen, doch wanneer men met zulke gedachten geweldig achtervolgd wordt, worden zij gewoonlijk door de Satan ingeworpen; dan zijn het van die vurige pijlen, waarvan in Eféze 6:16 gemeld wordt. Wanneer hij ze inwerpt, is die mens niet meer schuldig, dan wanneer hij hoort, dat iemand God lastert; al zou iemand volmaakt heilig zijn, dat zou zulke inwerpingen niet kunnen voorkomen, indien de Heere de Satan daartoe loslaat.
2. Dat zijn natuur zo verdorven is, dat die uitwerpingen hem min of meer besmetten. Het hart is als was eronder en die verzoeken zullen enige indruk maken. Hoewel hij een afkeer van die gedachten heeft is er nochtans een beginsel in het hart, dat er mee instemt en gewoonlijk laadt men bij zulke gelegenheden schuld op zich. Het gebeurt maar zelden, indien ooit, dat men op zulk een tijd geheel lijdelijk is; de zonde die in de mens is, maakt, dat hij daartoe lichtelijk vervalt (Hebr. 12:1). Daarom betaamt het hem, de ellendige staat van zijn hart voor God te belijden, dat het enigermate deze verzoeken bevordert.
3. Dat zulke verzoeken geen teken zijn, dat God hem niet liefheeft. Hij mag daaruit niet opmaken, dat God hem aan de Satan heeft overgegeven, want ditzelfde is zeer godzalige mensen overkomen; God heeft sommige van Zijn kinderen, die Hem zeer lief waren, daarmede geoefend. Gelijk de Satan de beste der mensen pleegt te verzoeken, zo ook plaagt hij sommigen van de uitgezochteste vromen met deze inblazingen. Deze verdrukking is niet zo groot, dat God ze hun, die Hij liefheeft, niet zou laten overkomen; de duivel jaagt op deze wijze dezulken, die hij niet zal kunnen vernielen. Paulus had naar alle waarschijnlijkheid zulke verzoeken (2 Kor. 12:7) God laat om heilige doeleinden toe, dat zij hun zwakheid zouden leren kennen en voor God vernederd worden.
4. Dat God zeer dikwijls toelaat, dat mensen lange tijd met die inwerpingen achtervolgd worden. Hoewel er enkele voorbeelden van het tegendeel zijn, nochtans weerhoudt God de Satan gewoonlijk na een poosje; hoewel niemand een juiste tijd kan bepalen, nochtans plegen zij gewoonlijk na een poosje te worden weggenomen. God kan in zoverre het gebed verhoren, dat Hij deze verdrukking wegneemt.

Soms klaagt hij bitter over de boosheid van zijn hart, hij spreekt er van als uiterst boos zijnde; hij zegt, dat hij nooit gezien heeft, dat het zo snood is als in de laatste tijd en schijnt er bijna moedeloos onder te zijn.

In dit geval kan men hem zeggen:

1. Dat het hart van elk mens uiterst boos is. Zijn slechtheid blijft dikwijls verborgen door de weerhoudingen der verdorvenheid en door gemene genade, doch het hart van elk natuurlijk mens is dodelijk slecht (Jer. 17:9). Hoe het zich ook mag voordoen, het is uiterst verdorven; elke zonde is ongelood, zowel die zonden aan welke zij zich niet hebben overgegeven, als die waarvan hun natuurlijk gestel afkerig is, en die van welker gemeenheid zij het diepste besef omdragen. Hun harten zijn totaal ledig van alle goed, er is geen sprankeltje goedheid in; het beginsel der zonde is even krachtig in hen, nadat zij verlicht zijn geworden en zich verbeterd hebben, als ooit tevoren.
2. Dat het noodzakelijk voor hem is van de boosheid zijns harten overtuigd te worden. Wanneer men de boosheid van zijn hart ziet is men geneigd ontmoedigd te worden, doch men is dan in hoopvoller toestand dan te voren. Indien men een vreemdeling is van zijn hart, zal men op zichzelf vertrouwen en Christus verwaarlozen. God ontdekt de mens eerst wie hij is en dan ontdekt hij hem de uitnemendheid van Christus. De mens zal nooit tot Christus komen, zolang hij niet overtuigd is, wat een verdorven, blind en dood schepsel hij is. Daarom, hoe meer God hem toont van de slechtheid van zijn hart, hoe genadiger Hij met hem handelt. De snoodheid des harten is stof van droefheid, doch het gezicht van die snoodheid is stof van bemoediging; hoe meer hij daarvan ziet, hoe meer hoop er is, dat hij wordt voorbereid voor Christus.
3. Dat het het beste is zijn hart verder na te speuren. Dikwijls zal hij bitterlijk klagen over de snoodheid van zijn hart en telkens weer zal hij getuigen, dat hij meer boosheid in zijn hart gezien heeft dan ooit te voren, en toch is hij er verre van af, in zijn hart te zien wat hij er in moet zien. Wanneer het zo met hem gelegen is, moet hij er toe worden aangezet zijn hart naarstig te onderzoeken, opdat hij er meer van moge zien. De mensen zijn bevreesd hun hart te zien, zij plegen daartegen te strijden en zich zodoende te overreden, dat zij beter zijn dan zij waarlijk zijn. Het overdwarsst hun hoogmoed en hun valse hoop, als zij de boosheid van hun hart zien, daarom is het nodig, dat zij er toe opgewekt worden, en dat hun gezegd wordt van hoeveel belang het is. Het gezicht van het hart is als de opening van een zweer, het is de weg tot genezing, daarom moeten zij er toe worden aangedreven zich te onderzoeken en moet hun worden aangewezen hoe dit te doen. Hun moeten bijzondere zaken worden voorgesteld, die zij hebben na te speuren; dit is een zeer belangrijke zaak, want de oprechtheid hunner bekering hangt grotendeels af van de grondige kennis hunner harten.

Vraag. Of het nu niet de beste tijd is, om hem aan te sporen tot het geloof in Christus, al verstaat hij nog niet grondig hoe snood zijn hart is?

Antwoord

1. Het kan zijn, dat het niet verkeerd is, hem, terwijl hij in deze toestand is, er opmerkzaam op te maken, dat het zijn plicht is in Christus te geloven, en hem zo nu en dan de voortreffelijkheid en genoegzaamheid van Christus voor te stellen. Het kan in verscheidene opzichten nuttig voor hem zijn. Het kan hem van nut zijn,

om de tegenstrijdigheid en de tegenstand van zijn hart tegen hetgeen zijn plicht is op te merken en hem tot een verdere kennis van de verdorvenheid zijner natuur te brengen; het kan enigszins tot beteugeling dienen van die geest van eigengerechtigheid, die de boventoon in hem voert, en hem indrukken geven van de noodzakelijkheid van de gerechtigheid van Christus tot zijn rechtvaardigmaking; het kan dienen om hem te bemoedigen aangaande de mogelijkheid van zijn verlossing en hem overtuigen, dat het voor hem mogelijk is zalig gemaakt te worden.

2. Er is echter geen grond van hoop, dat hij het aanbod van het Evangelie zal aannemen, zolang hij niet grondig ziet wie hij is. Een mens moet eerst vernederd zijn, voordat hij zal geloven. De nodiging om tot Christus te komen zullen nooit beantwoord worden, zolang niet de mensen uit hun toevlucht der leugens zijn gedreven; al horen zij de krachtigste beweeggronden met veel klaarheid en toegenegenheid hun voorgesteld, zij zullen er niet naar horen. Zij zullen óf bevreesd zijn, om tot Christus te komen en het een of ander hebben tegen te werpen; zij zullen vreesachtig zijn, omdat zij te veel zonde zien, of omdat zij niet weten, dat God hen bedoelt, of dat zij geen inwendige roeping van het Evangelie hebben; zij willen om de een of andere voorstelling niet komen; óf anders zullen zij op een vermetelete wijze komen en voorgeven, dat zij geloven terwijl zij waarlijk niet geloven; óf zij zullen door, ongeloof worden neergebogen, of tot een vals geloof vervallen.

Soms zal hij klagen, dat hem geen bemoedigende teksten voorkomen en daarom vreest, dat hij niet onder de bewerking des Geestes is. Anderen ontvangen bemoedigende waarheden, dus God handelt met hem niet als met hen, die hij bekeert.

In dit geval kan de leraar hem zeggen:

1. Dat het genoegzaam is als hem ondersteunende overwegingen voorkomen. Het is niet noodzakelijk dat hem bemoedigende Schriftuurplaatsen met grote kracht voorkomen, doch nodig is, dat er enige ondersteunende overwegingen zijn, om zijn hoop te onderhouden en hem voor wanhoop te bewaren; als zijn hart maar ondersteund wordt door een hope, dat hij het ten slotte nog kan verkrijgen, dat is genoeg. God handelt zeer onderscheiden met de mensen, er zijn er, die veel bemoedigende Schriftuurplaatsen hebben en die toch nooit genade krijgen.
2. Dat als hij voortgaat op God te wachten, hem later wel bemoedigende teksten kunnen voorkomen. God weet wat hij nodig heeft en is aan geen vaste wijze van werken gebonden; Hij handelt zeer onderscheiden, er worden nauwelijks twee mensen eender geleid, sommigen hebben meer bemoediging bij het begin en anderen meer bij de verdere voortgang van het werk.

Soms zal hij zeggen, dat hij gewillig zou zijn er enige moeite om te doorstaan, als hij er zeker van was genade te krijgen, ja, al zou God er hem lang op laten wachten. Hij zou er niet tegen hebben veel benauwdheid door te maken, doch wat hem zijn moed beneemt en hem traag maakt is, dat hij niet zeker is, dat het goed zal aflopen.

In dit geval kan de leraar hem zeggen:

1. Dat allen, die genade gekregen hebben, gezocht hebben in de hoop, dat zij genade zouden krijgen. Zij wisten niet wat de uitslag zou zijn, doch de mogelijkheid ondersteunde hen in het gebruik der middelen; zij hadden enige hope met vreze vermengd; en als zij niet hadden gezocht, bemoedigd zijnde door het besef van de

mogelijkheid, zij waren zeker van genade verstoken gebleven. Een zieke zegt niet, dat hij geen middelen wil gebruiken, wanneer hij niet zeker is, dat hij zal genezen; een reder zegt niet, dat hij zijn schip niet wil laten uitvaren, als hij niet zeker is, dat het een voorspoedige reis zal hebben; de landman zegt niet, dat hij zijn land niet wil ploegen en bezaaien, tenzij hij zeker is van een goede oogst; een mens moet op God wachten in hope, dat hij genade zal krijgen (Joh. 11:8, 9).

2. Dat het blote verlies van zijn moeite maar een geringe zaak is. Het zal vreselijk voor een mens zijn, zijn ziel te verliezen, doch het verlies van zijn arbeid is maar een kleinigheid. Een mens mag er wel wat verloren arbeid voor over hebben, bij de hope en de mogelijkheid van zalig te worden. Een zieke zal zich het verlies getroosten van een weinig kosten, in de hoop zijn leven te behouden. Er is geen reden zoveel bezwaar te maken over het verlies van wat moeite, het verlies der ziel zal vrij wat erger zijn.
3. Het past niet, dat een mens, voordat hij in Christus gelooft, zeker zou zijn, dat hij genade zal krijgen. Er is zekerheid genoeg, dat zij zalig zullen worden, als zij in Christus geloven en er is geen reden om te begeren, dat God een nieuw verbond zou maken en op een andere voorwaarde verzekerdheid van de zaligheid zou geven. God is laag afgedaald nu Hij de zaligheid belooft op het geloven en het gaat te ver, dat iemand zou begeren, dat God haar zou beloven op het bidden, lezen, reformeren en dergelijke, in het bijzonder wanneer men aanmerkt, dat die dingen met een vals hart, alleen maar om zalig te worden, gedaan worden.
4. Indien een mens door en door bevreesd is voor het gevaar der verdoemenis zal hij gretig de mogelijkheid aangrijpen en niet zozeer staan naar verzekering, dat zijn werkzaamheid met een goede uitslag bekroond zal worden. Een mens zal blij zijn, dat er mogelijkheid is, en de middelen niet verzuimen, omdat hij anders niets tot zijn bemoediging heeft. Indien iemand over boord slaat zal hij niet nalaten te zwemmen, omdat hij niet zeker is, dat hij met zwemmen het strand zal bereiken; indien iemand door een vijand vervolgd wordt zal hij niet stil gaan staan, omdat hij er niet zeker van is, dat hij hem zal kunnen ontkomen. Wanneer een mens overtuigd is welk verschrikkelijk gevaar hij loopt met het zoeken na te laten, zal hij liever op een misschien zich tot het gebruik der middelen begeven, dan zijn ziel in de waagschaal stellen.

Soms zal hij klagen, dat het, nadat hij verteld heeft hoe het met hem is, hem voorkomt alsof hij een troep leugens verteld heeft, terwijl de gedachte daaraan hem verschrikt.

In dit geval kan hem gezegd worden:

1. Dat die dingen deels voortvloeien uit de vreesachtigheid van zijn consciëntie. Hij is in een toestand waarin hij met verschrikking bevangen is, zodat het ritselen van een blad hem zal doen vrezen en hij vliedt waar geen vervolger is; hij beeldt zich gevaren in waar ze niet zijn; heeft een bevende, schuldige consciëntie en hij is bang, dat hij zondigt wanneer hij het niet doet, hij is geneigd zichzelf zonder oorzaak van allerlei dingen te beschuldigen.
2. Dat deze gedachten ontstaan uit die tegenstrijdige werkingen, die in zijn hart zijn. Soms heeft hij een krachtig besef van gevaar, soms heeft hij er weinig gevoel van; nu eens is hij bang, dat hij de onvergeeflijke zonde heeft begaan en dan weer is hij er niet bang voor. Hij heeft grote verscheidenheid en wisseling van gestalten en wat hij ook van de werkingen van zijn hart mededeelt, hij heeft ook recht daarmee in strijd zijnde werkingen ondervonden, zodat hij, wanneer hij iets van

zijn hart heeft verteld, bestrijdingen heeft, omdat hem daarmee in strijd zijnde werkingen van zijn hart in de gedachten komen.

Soms zal iemand, die gedurende lange tijd naar vrede met God gezocht heeft, dit maanden achtereen nalaten; hij wordt daarover met schuld achtervolgd en maakt zijn toestand aan de leraar bekend.

In dit geval is het zeer nuttig:

1. Hem te bestraffen over zijn afwijking en hem de zondigheid van zijn gedrag voor te stellen, alsmede het gevaar waaraan hij zich heeft blootgesteld. Hij heeft de Geest uitgeblust in Zijn werkingen die tot zijn welzijn waren; hij heeft tegen veel licht gezondigd; uit een weg waarin er meer grond van hope voor hem was is hij weder tot een droevige toestand vervallen; hij is achteruit gegaan en moet veel van zijn werk weder overdoen. God moet noodzakelijk ten zeerste door hem getergd zijn.
2. Hem nochtans te bemoedigen met hem te verzekeren, dat hij vatbaar is voor genade. God nodigt afwijkers om tot Hem weder te keren; er zijn mensen, die van wederinstorting genezen zijn. God heeft genade in overvloed, om zulke zonden te vergeven, velen hebben dat ondervonden. Men is soms in de eerste pogingen niet voorspoedig, zoals David toen hij poogde de Ark in de plaats te brengen, die hij voor haar bereid had, doch bij een volgende gelegenheid gelukte het hem.
3. Hem te waarschuwen er zich in het vervolg voor te wachten; hij is in groot gevaar omdat het hem reeds eenmaal is overkomen. Een geest, die dat het eenmaal niet heeft kunnen volhouden van vermoedheid zal dit licht weder overkomen. Die verzoeking, die hem eenmaal hebben overmocht, zullen hem lichtelijk weder overwinnen en als het afwijken een gewoonte wordt, zal het hoe langer hoe ongeneeslijker worden. Een verkeerde gewoonte wordt een tweede natuur voor een mens; het wordt hoe langer hoe gemakkelijker.

Soms zal een mens een lange tijd voortgaan in een weg van zoeken, doch er schijnt een stilstand te komen, het werk vordert niet. Hij heeft dezelfde vrez, dezelfde klachten, hij krijgt geen dieper inzicht in zijn hart, hij is als een mens met een slepende ziekte, die, niettegenstaande alle middelen welke hij aanwendt, in dezelfde toestand blijft, hij gaat niet vooruit, noch achteruit; hij is als een schip, dat dag aan dag op de kust aan laveert, doch de haven niet kan binnen komen.

In dit geval kan de leraar:

1. Hem indachtig maken, dat hij schielijk kan sterven. Het besef van de naderende dood is zeer schrikwekkend en zal een mens aanzetten zijn uiterste best te doen. Het gezicht van de dood is vreselijk en kan zeer gunstig werken, om hem tot een besef te brengen, dat hij plotseling kan worden weggerukt, omdat hij de zaden van alle kwalen in zich omdraagt. Gods oordelen zijn als een voortgaand licht. De mensen worden gemeenlijk weggerukt, eer zij het gewaar worden. Velen van de Israëlieten, die uit Egypte zijn uitgegaan, hebben de intocht in Kanaän niet beleefd. Zijn weg is beledigend voor God en daarom kan Hij hem in Zijn toorn wegnemen.
2. Hem overtuigen, dat hij zijn hart niet beter kan maken. Een zaak die deze stilstand veroorzaakt is, dat een mens verwacht en er naar uit ziet, dat zijn hart beter zal worden. Hij hoopt van Sabbat tot Sabbat en van de ene plicht tot de andere, en hoewel tot hiertoe zijn verwachting niet is verwezenlijkt en hij ervaart, dat geen

verdrukkingen, noch genademiddelen, noch goedertierenheden, noch voorbeelden het uitwerken, nochtans belooft hij zichzelf, dat hij er over een poosje wel beter door zal worden. Het is goed hem van de onmogelijkheid daarvan te overtuigen, want zijn hopen en wachten is hem tot een strik. Men moet hem aantonen, dat het beslist boven zijn macht gaat; welke besluiten hij ook neemt, welke moeiten hij ook aanwendt, welke bemoedigingen, benauwdheden en verschrikkingen zijn deel zijn, het ligt toch boven het bereik van zijn vermogen. Hij kan de uitnemendheid van God en Christus, of het grote kwaad der zonde niet verstaan. De zonde regeert hem en hij kan ze niet ten onder brengen. Eigenliefde kan hem wel de zaligheid doen zoeken maar niet maken, dat hij God meer liefheeft dan zichzelf. Vrees kan de mens niet uit een zondige staat uitdrijven, al zal ze hem misschien enige zondige praktijken doen laten.

3. Hem onder de indruk brengen, dat God, niettegenstaande de moeiten, die hij aanwendt, nochtans zeer toornig op hem is. Een voorname reden toch waarom hij niet meer vorderingen maakt is, dat hij op zijn plichten leeft. Al meent hij niet, dat zijn plichten hem rechtvaardigen, nochtans bevredigen die hem met zijn consciëntie en hij meent, dat God toch acht slaat op de moeite, die hij doet. Hij doet wat hij kan, en hij doet niet meer dan anderen doen; hij hoopt, dat hij op beter voet met God staat dan voorheen, en hoewel hij over zijn slechtheid spreekt, nochtans heeft hij hoge gedachten van zijn goedheid, zodat hij meent, dat het bezwaarlijk voor God zal zijn hem te verdoemen. Daarom moet hij overtuigd worden hoe de zaken tussen God en hem staan, dat, gelijk er geen verdienste in zijn plichten is, er evenzo niets in hem is, om God te bewegen zich over hem te ontfermen of de toorn Gods tegen hem te stillen; zijn beste plichten zijn maar tergingen en worden hem als zonden toegekend.

Soms kan een mens, voor wie veel hoop was, dat hij voorspoedig het werk van bekering zou doorgaan, weer tot zijn oude toestand terugkeren. Hij heeft krachtige overtuigingen gehad van de boosheid van het hart, de geveinsdheid van zijn plichten, de ongenoegzaamheid van iets van het zijne, om de gunst Gods te verwerven; hij heeft zulke gemoedsbewegingen als gewoonlijk onmiddellijk onderwerping aan God en een werk van vernedering teweegbrengen, en er komt in korte tijd een wending en hij is zo verre van vernedering als ooit te voren. Het gaat hem als de kinderen Israëls, die toen zij op het punt waren Kanaän in te gaan een wending namen en lange tijd in de woestijn hebben omgedwaald.

In dit geval kan de leraar hem:

1. Waarschuwen, dat hij er niet voor moet vrezen, de boosheid van zijn hart te zien. Mensen toch, die er om biddende waren, zijn er nochtans bang voor, wanneer zij het krijgen te zien. Het is zulk een smartelijk en droevig schouwspel, dat zij er het gezicht niet van kunnen verdragen; het besef er van staat hun hoogmoed zo in de weg en verwekt zulke vrezen voor de verdoemenis, dat zij niet kunnen zeggen hoe onbehagelijk het is, daarom arbeiden zij om het voor zichzelf te verbergen en zij zien uit naar zulke aandoeningen, waardoor zij wat vertroost kunnen worden. Men moet dezulken vertellen, dat er geen reden voor is, om voor het gezicht van de boosheid hunner harten te vrezen, dat het wel gevaarlijk is er onkundig van te zijn, doch niet gevaarlijk er een gezicht van te hebben. Het hart te zien is vreselijk, maar niet schadelijk; het hart is slecht, of het gezien wordt of niet, en het moet gezien worden zal het beteren; de heelmeeester moet de wond geheel onderzoeken, voordat hij ze geneest.

2. Hij moet hem onderrichten, dat het noodzakelijk is, dat hij zich aan God onderwerpt, want door zijn verzet daartegen zijn die overtuigingen des Geestes, welke hij had, uitgeblust. Hij kan de gedachte niet verdragen, van zich als een gevangene in de handen Gods over te geven en aan Zijn voeten te liggen wachten om genade en daarom heeft hij het er op gezet zich van die overtuigingen, die hem wegvoerden, vrij te maken. Hij moet echter weten, dat het noodzakelijk is dat hij zich aan God onderwerpt. Hij kan zichzelf niet helpen en God is niet verplicht hem te helpen. God kan hem, indien Hij dat wil, laten verloren gaan en zolang als hij zichzelf verheerlijkt en weigert zich aan God te onderwerpen, zal God hem Christus niet ontdekken; hij mag bidden, maar hij zal niet verhoord worden; God wederstaat de hovaardige.

Soms zal hij bevreesd zijn dat zijn overtuigingen niet zijn als die van andere mensen en hij heeft er verscheiden gronden voor om die vrees te versterken. Zo heeft hij deze grond, dat zijn overtuigingen niets anders zijn dan de werkingen van de natuurlijke consciëntie en niet van de Geest Gods; zijn overtuigingen vloeien maar voort uit de werkingen van zijn gedachten.

Men kan hem zeggen, dat de wijze waarop de Geest werkt, wanneer hij de mens overtuigt, is, dat Hij de natuurlijke consciëntie verlicht. De Geest werkt niet door een getuigenis te geven, doch door met de natuurlijke consciëntie mee te werken, dat die haar werk doet. De natuurlijke consciëntie is het instrument in de hand Gods, om te beschuldigen, te veroordelen, te verschrikken en tot de plicht aan te zetten. De Geest Gods leidt de mensen tot overweging van het gevaar waarin zij verkeren en maakt, dat zij daarover aangedaan zijn. (Spr. 20:27) "De ziel (Eng. vertaling, de geest) des mensen is een lamp des Heeren, doorzoekende alle de binnenkamers des buiks." Wanneer het hart des mensen hem aanpoort tot zondigen en hij heeft daar veel redeneringen over, dan is dat geen teken, dat de Satan niet met hem bezig is, zo ook wanneer zijn hart hem beschuldigt en schrik aanjaagt dan is dat nog geen teken, dat de Geest van God niet in hem werkt. Al de geregelde werkingen der consciëntie, al die overtuigingen, die overeenkomstig Gods Woord zijn, zijn van de Geest Gods.

Een andere grond is, dat zijn verschrikkingen niet zo krachtig zijn als die van anderen. Veel anderen hebben zulke verschrikkingen, dat zij er door verslonden, bijna krankzinnig geworden zijn, een ieder kan het aan hem zien, maar zijn verschrikkingen zijn veel gematigder.

Men kan hem zeggen:

Dat er grote verscheidenheid is in de mate van iemands benauwdheid. Elk mens moet zoveel onrust hebben, dat zij hem ernstig naar de zaligheid doet streven, zodat hij er alles om doet wat in zijn vermogen is; zoveel, dat hij zich grondig gaat reformeren en er ernstig werk van maakt, om bekeerd te worden. Elk schip, dat een reis maakt, moet zoveel wind hebben als nodig is, om het schip te doen zeilen, doch sommige schepen hebben krachtiger en heviger wind nodig dan andere. Sommige mensen zijn teder van aard en een weinigje zal op hen meer uitwerken dan op anderen. Er zijn mensen wier benauwdheden in de beginne maar gering zijn en die later tot een grote hoogte aanwassen; God handelt zeer vrijmachtig wat betreft de mate van onrust of benauwdheid, welke Hij werkt. Een andere grond voor zijn vrees is, dat zijn verschrikking niet begonnen is, als bij andere mensen. Velen zijn geraakt onder de prediking des Woords; het Woord van God ging als een scherp zwaard in hun ziel,

doch zijn onrust is ontstaan uit het voorbeeld van anderen, of uit zekere verdrukking, of door dat hij in zekere zonde is gevallen. Hem kan men zeggen: Dat het een en hetzelfde is uit welke oorzaak zijn benauwdheid ontstaan is, mits hij maar overtuigd is van de volstrekte noodzakelijkheid van dadelijke verzoening en hij maar ernstig is in zijn pogingen, om die deelachtig te worden. Hoewel het Woord het voornaamste middel is tot bekering, nochtans kan God zulke middelen zegenen, als Hij wil, dat ze liet zullen uitwerken (Lukas 3:10, 12, 14; Jer. 2:24). Voorbeelden, vallen en verdrukkingen zijn hiertoe krachtige werktuigen. Wat ook het middel zij waardoor een mens tot reformatie komt, als de reformatie maar grondig is, dan is het goed. God wil, dat de mensen gebruik maken zowel van de voorzienigheden, als van de ordonnantiën; er is een stemme Gods in (Micha 6:9).

Een andere grond is; omdat hij het kwaad der zonde niet ziet. Hij ziet wel veel gevaar, maar niet het kwaad, dat in de zonde is, hij is van gedachte, dat andere mensen er meer van zien dan hij.

Hem kan gezegd worden:

Dat andere mensen nooit het grote kwaad der zonde zien, voordat zij bekeerd zijn. Men kan een zedelijk kwaad en zeer veel ijdelheid en dwaasheid in de zonde zien, zonder dat dit nog een voorbereidend werk des Geestes is, doch men zal, voordat men bekeerd is, nooit het grote kwaad der zonde zien. De mens heeft, zolang hij niet bekeerd is, geen geestelijk verstand ontvangen; zolang hij nog onder het voorbereidend werk des Geestes is kunnen zulke dingen, als alleen de heiligen eigen zijn, niet van hem verwacht worden. Wanneer de mens daar komt dat hij het kwaad der zonde ziet, dan ziet hij ook de heerlijkheid Gods, dan zijn zij overgebracht in een staat van heiligmaking waarin zij hun zonden doden.

Nog een grond is: omdat hij niet voorspoedig is in zijn zoeken. Hij is al lang zoekende geweest en nog is God verre van hem, bij andere mensen gaat het werk voorspoediger; sommigen die lange tijd na hem overtuigd werden hebben vrede bij God gevonden, doch hij is nog altijd in een beklaglijke toestand.

Men kan hem zeggen:

Dat het een gewone handelwijze Gods is dat hij de een in veel korter tijd bekeert dan de ander. Het ene schip zal veel korter over zijn reis doen, dan het andere. De ziekte van de ene mens kan in veel korter tijd genezen dan die van een ander. Sommige mensen hebben meer verzoeken en beletselen dan andere; de Geest vervolgt de een veel nauwer dan de ander en zij, die langer onder dit werk doorgaan, kunnen ten slotte even grondig bekeerd worden. De voornaamste reden waarom men niet voorspoedig is in zijn zoeken is niet, dat de eerste benauwdheden niet zo waren als die van anderen, maar omdat men op zijn eigen gerechtigheid vertrouwt en nog niet overtuigd is van zijn machteloosheid en van de boosheid zijns harten.

Vraag. Maar zijn de overtuigingen en ontsteltenissen van sommige mensen zaligmakende? Is er niet voortdurend onderscheid tussen de ontsteltenis van de uitverkoren en die van de verworpenen.

Antwoord.

Er is gedurende een lange tijd geen verschil in de twisting des Geestes met hen, die bekeerd zullen worden en hen, die dat niet zullen worden. Zo kunnen twee schepen een tijdlang hetzelfde vaarwater volgen, terwijl er slechts een ten slotte de haven

bereikt en het andere vergaat; zo is het hier ook. Zij, die nooit bekeerd zullen worden, kunnen gedurende een aanmerkelijke tijd dezelfde bevindingen hebben als zij, die wel zullen bekeerd worden; het kan zijn, dat er geen verschil is in hun overtuigingen, in hun verbeteringen, in hun bemoedigen, noch in hun gestalten. Dit blijkt hieruit:

1. Omdat die strijd, die dezulken hebben, die nooit bekeerd zullen worden, voldoende is om de mensen tot Christus te brengen. Er is volstrekt geen noodzaak, dat de uitverkorenen gedurende een poosje meer strijd zouden hebben dan aan de verworpenen eigen zijn; de overtuigingen, die de verworpenen kunnen hebben, zijn genoegzaam om de mensen tot Christus te brengen; die ontsteltenis die de verworpenen kunnen hebben zijn voldoende, om ze aan de wereld te spenen, om ze hun leven te doen verbeteren en om ze werkzaam te maken om bekeerd te worden. Als een mens maar zoveel besef van de hel heeft, als veel verworpenen hebben gehad, is er geen gevaar, dat zij geen moeite zullen aanwenden om zalig te worden (Psalm 78:34). Hoewel dit hen niet zal bekeren, zal het hen nader bij het koninkrijk Gods brengen dan zij waren, het zal hen Christus doen zoeken en verscheidene beletselen, die bekering in de weg staan, doen te boven komen; hoewel zij het grote kwaad der zonde niet zien, nochtans zullen zij er voor vrezen; hoewel zij de voortreffelijkheid der heiligheid niet zien, nochtans zullen zij er naar zoeken. Algemene overtuigingen zijn een voorbereiding voor bekering.
2. Zij, die bekeerd zullen worden, zijn niet vatbaar voor andere twisting des Geestes, dan die welke algemeen zijn, zolang zij niet vernederd worden en geloven. Het duurt nogal een poosje, nadat God met de uitverkorenen begint te twisten, voordat zij vernederd worden en in Christus komen te geloven. Voordien zijn zij alleen vatbaar voor die twisting des Geestes, welke algemeen zijn. Wat zou er kunnen zijn dan wat ook andere mensen eigen is? Andere mensen hebben vrees voor de hel en het oordeel, besef van toorn, zedelijke overtuigingen van het kwaad der zonde, bemoedigen, veel ontdekkingen van de goddeloosheid en bedrieglijkheid hunner harten, en wat zouden zij meer kunnen hebben, voor zij meer vernederd zijn? Zij zijn er nog niet vatbaar voor, om het kwaad der zonde en de heerlijkheid van Christus te zien, noch droefheid naar God, noch oprechte begeerten te hebben, omdat zij niet bekeerd zijn. Waarom zou een verworpene niet evenveel overtuiging kunnen hebben als zij? Waarvoor anders zouden zij in hun tegenwoordige omstandigheden vatbaar zijn, als voor wat velen gehad hebben, die nu in de hel zijn? Sommigen spreken van een *zaligmakende overtuiging* en verslagenheid, doch, wat is dat? Indien het alleen over hel en toorn gaat, dan hebben de verworpenen het zowel als zij. Over het grote kwaad der zonde kan het niet zijn, want dat kan niemand zien, die niet bekeerd is; de natuurlijke mens is blind (Openb. 3:17).
3. Indien er een verschil was, zou men in staat zijn te zeggen wat het verschil is en daar gebruik van maken. Er is onderscheid tussen algemene genade en zaligmakende genade en wij zijn in staat dat verschil aan te wijzen, zo zouden wij ook, indien er verschil was in de overtuigingen van de uitverkorene en de verworpene, in staat zijn uit het Woord Gods aan te wijzen, waarin dat onderscheid bestaat. Indien een gewoon mens dat niet kan doen, dan mocht men toch verwachten, dat zij, die een dieper inzicht in de Schrift hebben, dat zouden kunnen. Daar toch geeft God ons regels, om het verschil, dat in Zijn bedelingen is, te onderscheiden; doch niemand ter wereld is in staat te zeggen welke overtuigingen van hel en toorn de uitverkorenen, en welke de verworpenen eigen zijn. Kunnen wij ze onderscheiden naar hun soort, mate, duur en onmiddellijke gevolgen? Welke regels hebben wij om ons in deze zaak als gids te dienen, en

waarvan wij voor mensen een toepasselijk gebruik kunnen maken? Indien zondaren ons een getrouw verslag geven van hun ontsteltenissen, kunnen wij dan de een zeggen, dat zijn overtuigingen zodanig zijn, als de uitverkorenen eigen zijn, en dat zij in bekering zullen eindigen, en de ander, dat zijn overtuigingen de overtuigingen der verworpenen zijn, en dat zij in de verdoemenis zullen eindigen? Het zou een stout stukje zijn voor een mens, dit te ondernemen, de Schrift zwijgt er over, ja, de Schrift zegt het tegendeel: "En die ingingen hebt gij verhinderd" (Lukas 11:52).

Soms is iemand bang, dat hij spoedig zal sterven, en veroorzaakt hem dit veel kwelling; hij is benauwd van geest. Deze gestalte ontstaat, óf alleen uit zijn besef van Gods toorn, hij denkt, dat God onmiddellijk Zijn toorn zal uitgieten, óf soms is er behalve dit iets in de voorzienigheid, dat er op wijst, óf hem is een woord voorgekomen, dat er hem voor doet vrezen, zoals bijv. "Bereid uw huis, want gij zult sterven."

In dit geval moet de leraar hem zeggen:

- (1) Dat hij niet zulk een gevolgtrekking behoort te maken. Niemand moest iets geloven, dat onwaar kan zijn, hij heeft geen voldoende gronden, om zulk een voorbarig besluit op te maken, want de zaak zelf is onzeker. Gods toorn toont het niet aan, want God is al lang toornig op hem geweest en toch leeft hij nog, ook tonen die andere tekenen niet aan, dat het zal geschieden; zulke dingen zijn dikwijls anders uitgekomen.
- (2) Dat het Gods gewoonte niet is mensen weg te nemen, die ernstig zijn in hun pogingen om bekeerd te worden. God dreigt zondaren, dat hij hen zal wegnemen, als zij gerust zijn, wanneer zij zeggen: Vrede, vrede (1 Thess. 5:3; Matth. 24:48). Hoewel er soms mensen sterven, die naar vrede met God zoeken en die naar alle waarschijnlijkheid niet hebben gevonden, nochtans is dat Gods gewone wijze van handelen niet. Wanneer Hij door Zijn Geest met hen twist, om ze tot bekering te brengen, is dit een moedgevend teken, dat God een poosje op hen wil wachten. Indien wij bij iemand aankloppen en alle deuren gesloten zijn en wij geen beweging gewaarworden, om de deur open te doen, plegen wij heen te gaan, doch als wij bemerken, dat zij opstaan en toebereidselen maken, om de deur te openen, dan hebben wij er niet op tegen even te wachten. God vertoeft gewoonlijk, om te zien hoe wij er intussen mede zullen handelen.
- (3) Dat hij inderdaad niet zeker is van zijn leven, want zijn lichaam is sterfelijk en zwak, en er zijn veel mensen, die plotseling sterven. God is dikwijls door hem getergd en Hij kan hem rechtvaardig met een onverwachte klopp wegstoten. Een mens heeft dikwijls weinig, dat hem de dood aankondigt, de vreeze des doods is zeer nuttig, om het werk van bekering te bevorderen. Indien men de boze dag verre stelt, verhardt men daardoor zijn hart; het rechte tellen van zijn dagen is een middel, om een wijs hart te bekomen (Psalm 90:12). Uit dien hoofde is het goed, ontzagwekkende vreeze voor de dood te koesteren; dat geeft een mens indrukken van de ijdelheid der wereld, van het gevaar der zonde, van de noodzakelijkheid, dat men zich haaste om bekeerd te worden. Daarom moet niets tegen hen gezegd worden om ze te dom denken, dat zij niet in gevaar zijn, want zij zijn wel degelijk in gevaar en het is het best voor hen, dat zij zich dat bewust zijn. Dit zal hen de zonden doen vrezen en hen werkzaam maken; wanneer zij met vreeze des doods bevangen zijn, zullen zij zich gewillig wat moeite getroosten en door de verzoeken niet worden tegengehouden.

Soms zal hij klagen, dat hij ontzettend in opstand is, dat hij vreselijk geneigd is om met God te twisten en niet weet hoe Hem te rechtvaardigen; dit is hem tot grote ontsteltenis en nochtans kan hij er zich niet van vrijmaken.

In dit geval kan men zeggen:

1. Dat dit over het algemeen zo is met hen, die onder een werk van voorbereiding zijn. Er zal er nauwelijks een te vinden zijn, die daar geen ondervinding van heeft. Een mens kan ternauwernood uitwendige verdrukkingen verdragen, veel minder de aanblik van de verdoemenis. Wanneer ontwaakte zondaren geroepen worden zich Gode te onderwerpen, zich aan Hem gevangen te geven, dan slaan zij wegen in, om dat te ontgaan. De ene is, hun eigen gerechtigheid op te richten, zij worstelen om de toorn Gods te stillen, zij doen hun uiterste best, om het harte Gods te bewegen hen zalig te maken; hiertoe bidden zij met aandrang, zijn zij nauwgezet in hun uitwendig gedrag en doen zij wat zij kunnen, om hun hart beter te maken. De andere weg is, dat zij, wanneer zij bevinden, dat hun gevaar blijft bestaan na alle moeiten, die zij hebben aangewend, met God twisten, zich tegen Zijn bedelingen verzetten, de schuld op God werpen; zij zijn in beroering, hun harten zijn in opstand, zij murmureren tegen Gods doen.
2. Dat hij uit die murmuringen kan zien welk een hart hij heeft. En waarlijk, die murmuringen zijn dikwijls een voorname oorzaak, waardoor mensen van hun eigengerechtigheid worden afgebracht, daarom is het goed van deze gelegenheid gebruik te maken, om hem op de ellendestaat van zijn hart te wijzen. Hij kan in deze werkingen veel van zijn geveinsdheid zien. Hij heeft dikwijls bekend, dat hij vrije genade nodig heeft en dat hij de verdoemenis verdiend heeft en nochtans murmureert hij, alsof God hem de zaligheid schuldig is. Hij kan er uit zien hoe trots zijn hart is, dat het tegen God opstaat, hoe onbeschaamd hij is en wat een vijandschap tegen God er in hem huisvest; deze werkingen van zijn hart ontdekken, dat er een jammerlijke fontein van zonde binnen in hem is.
3. Dat er geen reden is voor die tegenwerpingen, welke zijn hart maakt tegen Gods handelingen. Men moet hem in het bijzonder aantonen, dat de wegen des Heeren recht zijn, en dat niemand reden heeft tegen Hem te murmureren. Men moet hem duidelijk maken, dat God grote reden heeft hem schuldig te verklaren, maar dat hij geen reden heeft de schuld bij God te zoeken.

I. Indien hij tegenwerpt, ***dat de mens noodzakelijk moet zondigen*** en nochtans wegens de zonde gestraft wordt; *dat de zonde volgens Gods besluit ingekomen zijnde, het niet anders kan, of zij moet gedaan worden en zij toch gestraft wordt.*

Dan moet men hem zeggen:

1. Dat het besluit Gods in het minst geen inbreuk maakt op de vrijheid van de mens; hoewel de besluiten een noodzakelijkheid medebrengen. nochtans handelt de mens zo vrij alsof er geen besluiten waren. Het besluit Gods doet geen geweld op de wil des mensen. De mensen verkiezen de wegen der zonde (Jesaja 66:3), en daarom is het besluit geen verontschuldiging voor de zonde. Geen mens neemt er genoegen mee, wanneer hem enig ongelijk wordt aangedaan en God zal het ook niet als een verontschuldiging aannemen; wanneer een mens zondigt, dan doet hij wat hij wil doen. De noodzakelijkheid welke uit het besluit ontstaat neemt de prijzenswaardigheid van de goede, noch de berispelijkheid der verkeerde daden niet weg; deze noodzakelijkheid snijdt alle loon en straf niet af.

2. Dat God in dit besluit maar gebruik maakt van Zijn soevereine vrijheid. Indien God een menigte mensen en engelen wil maken, moet Hij die dan allen tot het eeuwige leven brengen? Wie zal God een verbod opleggen, dat Hij niet van sommigen uit hen gebruik mag maken tot verheerlijking van Zijn rechtvaardigheid? Indien het krenkend voor God is, te besluiten, dat de mensen zullen zondigen en ze dan voor hun zonde te straffen, dan zou Hem elke gelegenheid worden ontnomen tot verheerlijking van Zijn rechtvaardigheid, doch de openbaring van Gods wraakvorderende gerechtigheid is wel waardig, dat mensen en engelen er voor lijden.

Werpt hij tegen, dat de zonde van Adam hem is toegerekend en hij daardoor van de oorspronkelijke heiligheid beroofd is, terwijl hij er persoonlijk niets in gedaan heeft en er ook zijn toestemming niet aan gegeven heeft.

Dan kan men hem zeggen:

- (1) Dat mensen in veel gevallen macht hebben een ander aan te wijzen, om hen te vertegenwoordigen, en dat zij dientengevolge moeten staan of vallen overeenkomstig het gedrag van hun vertegenwoordigers. Ja, mensen hebben macht vertegenwoordigers voor anderen aan te stellen; dit komt dikwijls voor in burgerlijke zaken, en zou dan God, die meer macht over de mensen heeft, dan zij over elkander hebben, niet iemand mogen aanstellen, om hen te vertegenwoordigen en voor hen te handelen, zodat zij overeenkomstig zijn gedrag zullen staan of vallen?
- (2) Dat dit een rechte weg was en zeer waarschijnlijk ten goede voor het menselijk geslacht. Volgens deze weg was er wel zoveel hoop, als dat elk mens voor eigen verantwoording kwam te staan. Er was minder waarschijnlijkheid, dat het ganse nageslacht van Adam zou blijven staan, dan dat hij zou blijven staan, wanneer men slechts aanmerkt de persoonlijke hoedanigheden van Adam, die zeker groter waren, dan die van zijn zaad zouden geweest zijn in hun jeugd, behalve nog dat Adam onder een uitermate grote verplichting lag, wegens de zeer grote verantwoordelijkheid welke hij droeg; de zaligheid van zijn ganse nageslacht toch hing van zijn gedrag af. Adam had niet alleen zorg te dragen voor zijn eigen ziel, maar hem waren miljoenen zielen toevertrouwd, die uit hem zouden voortkomen en het was waarschijnlijk dat de overweging daarvan hem zorgvuldiger zou doen zijn om Gods verbond te houden.

Indien hij bezwaren opwerpt tegen de gestrengheid van de wet Gods, die de mensen met de eeuwige verdoemenis straft,

mag men hem zeggen:

1. Dat het zeer gepast is, dat Hij zulk een straf bepaald heeft, welke een krachtige drang op de mens uitoefent, om hem te weerhouden van te zondigen. Indien God een lichte straf had vastgesteld, dan zou de mens veel vrijmoediger zijn, om de wet Gods te verbreken. De ondervinding leert, dat zelfs deze zware straf niet genoegzaam is, om de grote massa te weerhouden van in de zonde te leven; indien de straf geringer was gesteld zouden de mensen er maar zeer weinig acht op geslagen hebben.
2. Dat het zeer gepast is, dat God een straf bepaald heeft, die geschikt is ter verdediging van de eer Zijns Naams. God heeft Zichzelf lief en Zijn Naam is Hem dierbaar. Het is betamelijk voor God, dat Hij zulk een straf aan de overtreding van Zijn wet heeft verbonden, waardoor Zijn grote Naam in Zijn eer gehandhaafd

wordt. God is een groot God en daarom is de zonde een groot kwaad. Het is zeer gepast, dat indien de zonde gestraft wordt, er een straf vastgesteld is, die enigermate evenredig is met het grote kwaad der zonde.

3. Dat God door het vaststellen van zulk een vreselijke straf geen mens ellendig maakt. God houdt een scherpgepunt zwaard vast, doch dit wondt niemand, die er niet tegenaan loopt; God maakt een vreselijke put, doch die doet niemand kwaad, die er niet in loopt. De wet maakt geen mens ellendig, maar de mens maakt zichzelf ellendig en hij is wreed tegen zijn ziel, wanneer hij tegen Hem zondigt.
4. De straf, die gesteld is op de zonde, is niet groter dan het loon der gehoorzaamheid. Er is een gelijkheid in de wet. De wet is zo milddadig over de gehoorzame, als gestreng voor de ongehoorzame. Indien de wet de gehoorzaamheid slechts karig beloonde en de ongehoorzaamheid zwaar strafte, dan zou er meer schijn van recht zijn om te klagen. De hemel is wel zo goed, als de hel kwaad is.

Werpt hij tegen, dat God genade bewezen heeft aan anderen, die er minder moeite voor gedaan hebben dan hij; dat God anderen vergeving en genade schenkt en ze hem onthoudt,

dan kan men hem zeggen:

1. Dat zijn arbeid en dienst God niet verplicht hem barmhartigheid te bewijzen. Wat zijn woorden in zijn bidden ook hebben uitgedrukt, hij heeft de ere Gods niet waarlijk op het oog gehad; hij heeft niets hogers bedoeld dan zijn zaligheid; hij heeft zichzelf gediend en niet God. God is in het minst niet verplicht hem zulk een loon te geven, hij heeft door alles wat hij gedaan heeft geen genade, doch de verdoemenis verdiend; in al onze dienst is niets, dat invloed uitoefent op de barmhartigheid Gods. Gods barmhartigheid wordt niet bewogen door uitwendige dingen, er is in al ons doen niets, dat de rechtvaardigheid verbindt, want het is verre van verdienstelijk; ook is er niets in, dat de getrouwheid Gods verbindt, want God heeft geen volstreekte beloften gedaan op een huichelachtig gebed.
2. Dat God vrij is Zijn genade te bewijzen aan wie Hij wil. Barmhartigheid is Gods eigen goed en het is Zijn vrije keuze wie er de onderwerpen van zullen zijn. God is vrij in het schenken van Zijn giften, Hij zal ze de ene geven en de andere onthouden. Het is recht bij God, alle zondaren zaligmakende genade te onthouden, maar het behaagt Hem sommigen barmhartig te zijn en niemand kan zeggen wie dat zullen zijn; Hij verkiest de een en verwerpt de ander (1 Kor. 4:7).
3. Dat God nog nooit aan enig zondaar zaligmakende genade bewezen heeft, omdat hij Zijn handelwijze betwistte. Voordat iemand genade ontving werd hij altijd eerst vernederd en daar gebracht, dat hij God rechtvaardigde en zich Hem onderwierp. Indien zij het hadden volgehouden, zoals hij tot nu toe doet, dan zouden zij zonder zaligmakende genade zijn heengegaan. (Jesaja 45:23) "Alle knie zal Mij gebogen worden."

Indien hij tegenwerpt, dat hij alles heeft gedaan wat hij kan en, dat God hem nochtans genade ontzegt; daar moest hij niet zulke hoge gedachten van hebben, als hij zich aan luiheid overgeeft en zich zo slecht gedraagt, dat hij dan doet wat hij kan en dat God feitelijk niet meer van hem zou kunnen eisen.

Men moet hem in dat geval zeggen:

1. Dat hij, wanneer hij doet wat hij kan, op die grond om geen barmhartigheid kan vragen. Volgens welke wet zou hij daarom zaligmakende genade kunnen eisen? Er is niets in de natuur van dat doen, dat Gods vrijheid en soevereiniteit wegneemt; God doet hem geen onrecht, indien Hij hem genade onthoudt. Er is niet één belofte waarin God zich verbonden heeft aan hen, die alles doen wat zij kunnen; God heeft zich de vrijheid voorbehouden hem die te weigeren, indien het Hem behaagt.
2. Dat hij niet doet wat hij kan. Hij kan op andere wijze zeer schuldig zijn, in elk geval doet hij niet wat hij kan, omdat hij de soevereiniteit Gods niet erkent, want hij rechtvaardigt God niet en hij erkent niet, dat God hem na alles wat hij gedaan heeft rechtvaardig kan verwerpen. Het is zo, hij kan dat zonder de bijstand van God niet doen, evenmin als hij zonder goddelijke bijstand kan bidden en zich verbeteren, nochtans is dit iets, dat hij kan doen, natuurlijke beginselen kunnen dit werken; veel natuurlijke mensen hebben dit gedaan. Mensen, die geen geestelijk beginsel hadden, hebben zich aan God onderworpen, hun monden zijn gestopt en zij zijn schuldig voor God geworden.

Indien hij tegenwerpt, dat God van hem eist in Hem te geloven, terwijl het niet in zijn vermogen is; dat hij dood in de zonde is en dat God nochtans van hem eist en hem daartoe roept, om te geloven; dat hem dit zeer zwaar en wonderlijk voorkomt,

dan kan men hem zeggen:

1. Dat hoewel hij de macht heeft verloren, om te geloven, God nochtans het recht niet heeft verloren het hem te gebieden. Al heeft hij zijn kracht verloren, daarom heeft God Zijn gezag niet verloren. Indien een knecht zich dronken drinkt, zodat hij niet in staat is zijn werk te doen, dan is dat voor hem geen verontschuldiging bij zijn baas. God heeft de mens oorspronkelijk macht gegeven, en dat hij het er doorgebracht heeft maakt hem niet vrij van Gods gezag.
2. Dat het God dikwijls behaagt in deze weg geloof te werken. De mens kan veel dingen doen, die het geloof voorafgaan en hierdoor rust de plicht op hem zich daartoe voor te bereiden. Op die wijze is in velen het geloof gewerkt. Menigten zijn er door Gods zegen toe gebracht, op de prediking des Evangelies, Jezus Christus te omhelzen.

Soms zal iemand zeggen, dat hij bang is, om iets inzake de godsdienst te doen, want wat hij ook doet, hij is geneigd er op te vertrouwen. Of hij bidt, of vast, of leest, voornamelijk als hij die dingen met enige aandoening doet, hij vertrouwt op zijn oprechtheid.

In dit geval kan men hem zeggen:

1. Dat hij in geen geval zijn plicht mag verzuimen. Hij moet in elk geval zijn plicht waarnemen, al is zijn hart nog zo geneigd er een verkeerd gebruik van te maken. Hij moet zich niet bang laten maken, om zijn plicht waar te nemen, omdat hij geneigd is er op te vertrouwen; de plicht moet waargenomen, Gods gebod moet gedaan worden, wat er ook het gevolg van is. Een mens mag zich niet aanmatigen te oordelen, wanneer het de beste tijd is, om Gods gebod te doen, of wanneer het gevaarlijk is, en zo zichzelf vrijstellen van het waarnemen der plichten. Gelijk een mens geen kwaad moet doen, opdat het goed er uit voortkome, zo ook mag hij het goede niet nalaten, opdat het kwade er niet uit voortkome. Een mens moet zijn plicht doen op gevaar af, dat zijn hart er een verkeerd gebruik van maakt.

2. Er is geen noodzaak, dat iemand vertrouwt op hetgeen hij doet. Indien God zijn ogen maar opent, om de plaag zijns harten te zien, dan zal hij niet vertrouwen op hetgeen hij doet. Wanneer een mens grondig overtuigd is van de gruwelen, die in zijn hart zijn, en hij kan de geveinsdheid en de vormelijkheid van zijn plichten zien, dan is het onmogelijk dat hij er op zou vertrouwen. Het vertrouwen op zijn plichten ontstaat uit de goede gedachten, die hij er van heeft, doch wanneer hij er de verfoeilijkheid maar van komt te zien, dan zal hij er geen vertrouwen uit vergaderen, maar ze integendeel vrezen. Daarom is het zijn plicht zijn hart te bestuderen en te arbeiden, om er de goddeloosheid van te leren kennen.

*Wanneer men hem verteld heeft, dat het noodzakelijk is zijn hart te leren kennen zal hij vernederd worden, dan zal hij misschien tegenwerpen, **dat hij blind is en niet kan zien, en hoe zou een blind mens kunnen zien wat in zijn hart is?***

Men kan hem dan zeggen:

- (1) Dat hij waarlijk geestelijk blind is, en dat hij daarom het kwaad der zonde niet kan zien. Dat kan niet gezien worden zolang een mens geen geestelijk verstand van God heeft ontvangen, en daarom is er, om vernederd te worden, geen noodzakelijkheid, dat hij daarin licht ontvangt.
- (2) Dat hij er echter vatbaar voor is, om een bevindelijk gezicht te hebben van de boosheid van zijn hart. De natuurlijke consciëntie is in staat dat te onderscheiden; een mens kan bij bevinding leren kennen, dat hij onder de macht is van hoogmoed, ontevredenheid en vleselijke genegenheden, en dat hij geheel verstoken is van de liefde Gods, of enige eigenschap van genade. Deze dingen worden niet onderscheiden door een geestelijk, maar door een natuurlijk gezicht; een natuurlijk mens kan de werkingen van zijn hart nagaan en onderscheiden. (Rom. 7:8) "De zonde oorzaak genomen hebbende door het gebod heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht."

*Soms zal hij zeggen, **dat hij gewillig is in Christus te geloven**, doch dat hij er zich onbekwaam toe bevindt; dat hij gaarne zou willen, dat hij kon geloven, doch dat het boven zijn bereik ligt.*

In dit geval kan men hem zeggen:

1. Dat er een krachtige tegenstand in het hart van een natuurlijk mens is tegen het geloof in Christus; zoals het met alle andere geestelijke plichten is, zo is het ook met deze. De mens houdt er niet van in Christus te geloven, maar heeft er een tegenzin in (Joh. 5:40; Matth. 23:37). De tegenstand ontstaat deels uit hoogmoed, men wil liever uit de werken gezaligd worden, opdat men iets hebbe, om in te roemen. Het overdwarst de hoge geest des mensen, uit zichzelf te gaan en Christus alleen dank verschuldigd te zijn voor de zaligheid, niets van zichzelf te hebben om er in te roemen; de mens is er niet op gesteld te zien, dat hij niets is. Deels ontstaat het ook uit vrees. Het schijnt hem iets vreselijks toe, het op Christus te wagen; hij is niet zeker, dat God vrij is in hem aan te nemen; hij is er niet zeker van, dat de gerechtigheid van Christus genoegzaam voor hem is; hij kan de moedgeving niet zien, die in het Evangelie is en acht het zeer onwaarschijnlijk, dat zulk een weg veilig voor hem zal zijn; vandaar beeft zijn hart en beschouwt hij het als een al te groot waagstuk. Hij vreest, dat het als vermetelheid zal worden aangemerkt, en dat zijn toestand er door verergeren in plaats van verbeteren zal. Hij moest bang zijn,

om van Christus weg te blijven, doch hij is bang om tot Hem te komen en daarom is hij niet gewillig.

2. Indien de mens gewillig was, wat zou hem dan van Christus afhouden? Het bezwaar ligt in de wil; indien de wil overwonnen is, is de mens overwonnen. Het geloof in Christus is een daad van de wil, het geloof is een kiezen van Christus tot zijn Zaligmaker. Christus wordt de mensen aangeboden en veel bemoedigen worden hem voorgesteld. Wanneer de wil maar eerst is ingewonnen, om het aanbod aan te nemen gelooft de mens in Christus; indien de mens gewillig is, is de moeilijkheid ten einde. Hij kan niet gewillig zijn, voordat hij er toe in staat is; hij is niet gewillig, voordat de wil bekrachtigd is, om Gods roeping in te willigen.
3. Die schijnbare gewilligheid, die in veel mensen is, is maar geveinsd. Zij wenden een gewilligheid voor om hun consciënties gerust te stellen, zij gevoelen misschien niet veel tegenstand, maar zij zijn niet waarlijk gewillig, zij zijn gewillig om gezaligd te worden, ook gewillig om door Christus te worden zalig gemaakt, liever dan in het geheel niet zalig te worden; zij hebben enige eigenlievende begeerten, om tot Christus te kunnen komen, doch er is geen oprechtheid in hen.

Soms zal een mens zeggen, dat hij zich gaarne aan de wil van God zou onderwerpen, maar hij weet niet hoe; hij heeft er al een lange tijd naar gestreefd, maar hij kan het zover niet brengen.

In dit geval mag men hem zeggen:

Dat de natuurlijke mens nooit in oprechtheid streeft naar de onderwerping aan God. Wel trachten zij zich tot op zekere hoogte te onderwerpen en zij bidden daarom, omdat zij horen, dat dit tot bekering nodig is, doch zij zijn er nooit oprecht in, zij doen het op een verkeerde en bedrieglijke wijze, hetgeen blijkt:

- (1) Omdat zij arbeiden, om hun harten beter te maken. Zij zijn werkzaam, om zichzelf te verbeteren en wel met dit doel, dat zij niet genoodzaakt zullen worden zich aan de wil van God te onderwerpen, dat hun goedheid God moge verplichten hen zalig te maken, en, dat God niet vrij zal zijn, om met hen te doen wat Hem behaagt. Daarom streven zij er naar zich aan God te onderwerpen, opdat zij er een gerechtigheid van mogen maken.
- (2) Omdat zij tegelijkertijd hun harten voor zichzelf verbergen, zij zijn bevreesd, dat zij zullen zien hoe slecht zij zijn. Indien zij enige overtuigingen hebben van hun slechtheid, dan zullen zij die trachten uit te blussen. Zij zijn werkzaam, om zichzelf te verontschuldigen en zien het liefst op zulke dingen in zich, die een schijn van goedheid hebben. Zij overreden zichzelf, dat zij beter zijn dan zij zijn, wat een groot beletsel voor hen is, om zich te onderwerpen.
- (3) Omdat zij niet grondig overtuigd zijn van de noodzakelijkheid van onderwerping aan God. Als zij van de noodzakelijkheid daarvan overtuigd waren, zouden zij het doen, en als zij er niet van overtuigd zijn, kunnen zij er niet in oprechtheid naar streven. Zolang een mens hoop heeft er zonder dat te komen, zal hij er niet hartelijk naar zoeken; zolang hij hoop heeft, dat zijn gerechtigheid God verplichten zal en dat het voor God niet billijk zou zijn hem te veroordelen, zal hij niet van harte trachten zich te onderwerpen.

Wanneer mensen worden aangemaand, om zich aan God te onderwerpen en onder Zijn soevereiniteit te bukken en zij zeggen, dat zij dit doen, want zij kunnen zichzelf niet helpen, maar moeten God rechtvaardigen, dan is het zeer noodzakelijk, dat men onderzoekt of hun onderwerping van de rechte soort is. Er

is toch een schijn van onderwerping, welke geen ware vernedering is. Zo zijn er de volgende kentekenen van een valse onderwerping.

- a. *Wanneer het de vrucht is van hun eigen pogingen.* De mensen horen, dat zij zich aan God moeten onderwerpen, voordat zij barmhartigheid verkrijgen en dientengevolge streven zij er naar en vormen een soort van beeld van onderwerping aan God. Zij brengen zichzelf tot de erkenning, dat zij in Gods handen zijn en, dat Hij met hen kan doen wat Hij wil. Dit is nooit recht. Wanneer een mens er waarlijk toe gebracht is zich aan God te onderwerpen, dan is hij daartoe door kracht van overtuiging gedwongen. Hij heeft er zich tegen verzet, maar is zo klaarblijkelijk overtuigd van zijn eigen ongenoegzaamheid en van de rechtvaardigheid Gods, dat hem geen andere weg overbleef, dan in de handen Gods te vallen, zoals het met die melaatsen ging, waarvan wij lezen in 2 Kon. 7:4.
- b. *Wanneer men een gerechtigheid maakt van zijn onderwerping.* Wanneer mensen een valse onderwerping gekregen hebben plegen zij daar trots op te worden en te menen, dat God met hen ingenomen is. Zij beschouwen het als een bijzondere zielsgestalte en verheugen er zich in als iets, dat Gode welbehaaglijk is, doch mensen, die zich waarlijk aan God onderwerpen, zien er niets in, waarop zij zich zouden kunnen verheffen; die zien, dat zij gans melaats en van alle goed ontbloot zijn, en zij beschouwen hun onderwerping als iets, daar niet de minste goedheid in is; die zien, dat zij er gewoon toe gedwongen zijn, dat hun niets anders overschiet, dan in de handen Gods te vallen.
- c. *Wanneer zij, niettegenstaande hun onderwerping, nog steeds hun harten beter trachten te maken.* Indien gij hun vraagt, of zij trachten God lief te hebben en de plichten tot Zijn eer te doen en zij dan zeggen van ja, dat zij er werkzaam om zijn, dan kunt gij er ook van verzekerd zijn, dat zij zich niet aan God onderwerpen, maar dat zij arbeiden, om enige goedheid van zichzelf te krijgen, om ze bij God aan te prijzen, en dat zij zich hun onmacht niet bewust zijn. Iemand die zich waarlijk aan God onderwerpt merkt zichzelf aan als dood in zonden en misdaden. Vraag hem of hij tracht zijn hart beter te maken en hij zal u antwoorden, dat hij even gemakkelijk een berg kan verzetten, als dat doen; dat hij er lang naar gestreefd heeft, doch dat hij nu bevindt, dat dit zijn macht te boven gaat, dat zijn hart zo dood is als een steen, dat er in het minst geen goed in hem is overgebleven, dat het buiten zijn bereik ligt, en dat, indien God hem niet beter maakt, het nooit geschieden zal.
- d. *Wanneer zij zeggen, dat zij er reeds dikwijls toe gebracht zijn.* Wanneer men aan sommige mensen vraagt, of zij er toe gebracht zijn zich aan de soevereiniteit Gods te onderwerpen, dan zullen zij antwoorden: Ja, reeds menig keer. Zondaren wier consciëntie ontrust is plegen te zeggen, dat het hun dikwijls overkomen is en dit bewijst, dat het geen rechte onderwerping is. Godvrezende mensen kunnen na hun bekering zich dikwijls aan God onderwerpen, doch die onderwerping verschilt veel van deze. Dat is een onderwerping, die uit genade voortvloeit en zij zien zichzelf dan ook niet terzelfder tijd van alle genade verstoken, doch die onderwerping, welke aan de vereniging met Christus voorafgaat, wordt nooit meer dan eens gewerkt. Wanneer die gewerkt wordt kan zij een klein poosje duren, totdat God Christus aan die mens openbaart, doch dit werk wordt nooit bij herhaling in de ziel gewerkt.

- e. *Wanneer zij vrezen, dat zij niet genoeg vernederd zijn.* Sommigen, die beweren onderworpen te zijn, vrezen, dat zij niet vernederd genoeg zijn en wensen, meer vernederd te zijn. Hieruit blijkt, dat zij zich niet waarlijk onderwerpen; het is een teken, dat zij van hun onderwerping een gerechtigheid maken. Zij, die zich inderdaad aan God onderwerpen, hebben met dat soort bezwaren nooit te doen, omdat zij hun onderwerping nooit aanmerken als iets, dat hen aangenaam maakt bij God. Iemand, die zich onderwerpt, geeft zich onvoorwaardelijk als een gevangene aan God over en is geheel afgebroken van zijn eigen gerechtigheid en genoegzaamheid, hij geeft zich aan God over, niet onder een begrip, dat er enige voortreffelijkheid in is, doch hij doet het uit nood, omdat hij niet anders kan.
- f. *Wanneer zij zich aan God onderwerpen onder een begrip, dat Hij niet zeer toornig op hen is.* Er zijn zondaren, die zich aan God onderwerpen en tegelijkertijd menen, dat zij enige liefde tot God en lust tot Zijn eer hebben, en dientengevolge zijn zij van gedachte, dat hun vrede reeds half gemaakt is. Dit is waarlijk geen moeilijke zaak; het is gemakkelijk werk, zijn leven in handen van zijn vriend te stellen. Er is niet veel tegenstand, om zich aan God te onderwerpen, wanneer men zich vrij zeker gevoelt, dat God ons zal zalig maken, doch het is wat anders, zich aan God te onderwerpen, wanneer men geen sprankje goedheid in zichzelf kan vinden, wanneer men God beschouwt als zeer toornig op ons, en onder vrees verkeert, dat God ons volkomen zal verderven. Wanneer iemand zich onder zulke omstandigheden onderwerpt, dan is het duidelijk, dat God hem heeft overwonnen en dat zijn wil gebroken is.

Vraag. ***Wat moet men iemand antwoorden, wanneer hij zou zeggen, dat hij gewillig was verdoemd te worden?***

Antwoord.

- Niemand, die verstandig handelt is gewillig om verdoemd te worden. Alle goddelozen hebben de verdoemenis lief, volgens Spr. 8:36, doch niemand, die bij zijn verstand is, is gewillig, om verdoemd te worden. Het strijdt tegen de natuur; de natuur leert ieder mens de gelukzaligheid begeren. Verdoemenis is een vreselijke verschrikking voor degenen, die weten wat het is (Jesaja 33:14).
- Zo iets wordt van de mens niet vereist. God heeft een geest van liefde tot zichzelf in de mens gelegd en wil, dat hij zichzelf zal liefhebben; het is Zijn gebod, dat hij de zaligheid zal zoeken (Joh. 6:27; Lukas 13:24). Zulke gewilligheid is óf slechts ingebeeld, óf, indien zij wezenlijk is, dan moet zij ontstaan, óf uit geweldige razernij en smart, óf uit een hevige ontsteking van verkeerde liefde tot God. De Geest Gods verwekt zulke werkingen niet in de harten der mensen.

Soms zal een zondaar vragen hoe hij zijn hart kan leren kennen. Hem is gezegd, dat het noodzakelijk voor hem is het te kennen, en nu vraagt hij om inlichting wat hij moet doen, om tot die kennis te komen.

In dit geval mag men hem de drie volgende wegen aanwijzen:

1. De zondige werkingen van zijn hart na te gaan. Het hart des mensen is dikwijls werkzaam in hoogmoed, ontevredenheid, wereldsgezindheid, nijdigheid, enz. Door hierop te letten kan een mens overvloedig de boosheid van zijn hart leren kennen, indien hij bij zichzelf overweegt, hoever hij wel zou worden weggevoerd, indien God hem niet weerhield. Evenals een mens, ziende hoe het vuur het hout in

- de haard verbrandt, daaruit kan afleiden, dat het ook zo zijn huis zou verteren, indien het niet werd tegengehouden.
2. Die schijn van goedheid welke het hart vertoont nauwkeurig te onderzoeken. Het hart maakt veel vertoning van goedheid, soms van droefheid over de zonde, van liefde tot God en tot de Godzaligen, van liefde tot de ordonnantiën, van begeerte om bekeerd te worden, van het Woord Gods te geloven, van nederigheid, van lijdzaamheid, van dankbaarheid, enz. De weg om het hart te leren kennen is, te onderzoeken of het wel oprecht is in die vertoningen; de doeleinden en de bewegingen van die gestalten en werkingen van het hart na te speuren, of de wortel daarvan geen eigenliefde, vrees voor de hel, hoop op loon, enz. is.
 3. Zijn hart te beproeven, door enige gepaste gevallen te veronderstellen. Zo kan hij de onderstelling maken, dat zekere godzalige, van wie hij beweert, dat hij hem zeer liefheeft, hem zou versmaden en verachten; dat God zulk een kind van hem zou wegnemen; dat God een ander zou bekeren en hem onder schuld en verschrikking zou laten liggen; dat hij zijn bezit zou verliezen; dat er tijden van vervolging zouden komen; dat hij de vijanden in handen gevallen was, en dat die hem zouden doden indien hij niet wilde zondigen; dat God hem zijn leven zou ontnemen, voordat hij bekeerd was. Door ernstig te overdenken wat hij meent, dat hij in zulke gevallen zou doen, zou hij tot een meerdere kennis van zijn hart kunnen komen. Verwisselingen van toestand geven krachtige ontdekkingen van het hart en veronderstelde veranderingen werken soms in dat opzicht veel uit. Zulke onderzoekingen kunnen, mits ernstig overwogen, als toetsstenen dienen, om te ontdekken wat in het hart is; het antwoord des harten op zulke onderzoekingen kan een mens veel licht geven, om er zichzelf bij te bezien.

Vraag. ***Hoe toont God de mensen de boosheid van hun hart?***

Antwoord.

1. Het middel waardoor God dit werkt is, dat hij de mens in verzoeking leidt. De mensen vallen in verloop van tijd in verzoeking, daardoor valt het masker van hun hart af en zo leren zij de plaag kennen, die er in huisvest.
 - Soms worden zij door de een of andere verzoeking in dit of dat zedelijk kwaad getrokken en dat ontdekt hun geveinsdheid en verdorvenheid;
 - soms worden zij door de verzoeking overwonnen, zodat zij werelds en trots worden;
 - soms wordt door verdrukkingen de ontevredenheid hunner harten opgewekt; ook wel, doordat God hun gebeden niet hoort, of, doordat hij andere mensen bekeert; soms door het horen van de leer van Gods soevereiniteit, of de strengheid van de wet.
 - Soms is het Woord van God en soms zijn de werken Gods hun een verzoeking en zijn hun tot een oorzaak, dat het goede hun de dood wordt en dat hun verdorvenheden krachtig worden gaande gemaakt (Rom. 7:8) "De zonde oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht."
2. Wat de wijze betreft, geschiedt het trapsgewijze. God brengt de mensen niet ineens tot het kennen van hun harten, Hij handelt evenals de heelmeester, die langzamerhand de wonde tot op de bodem doorzoekt. God kon de mensen ineens hun harten grondig doen kennen, zoals de stokbewaarder toen hij bekeerd werd, doch dan zouden zij niet zoveel ondervinding hebben van de bedrieglijke wendingen en draaiingen hunner harten. Gewoonlijk toont Hij het hun langzamerhand en duurt het een lange tijd voordat zij het leren kennen. Soms zien zij iets

van hun hart en dan weer krijgen zij er een tamelijk goede gedachte van. Zij hebben veel gedeeltelijke ontdekkingen van hun hart; soms vorderden zij in de onderscheidene kennis hunner harten en dan weer gaan zij er in achteruit; dan winnen zij eens grond en dan weer verliezen zij het; soms schijnt het alsof zij het dadelijk zullen leren kennen en dan weer is er voor een lange tijd een stilstand. Er verloopt veel tijd voor zij zichzelf grondig leren kennen, de mensen verkeren soms jaren in onrust voordat zij ertoe komen.

Vraag. *Wat moet een mens van zijn hart kennen, voordat hij bekeerd is?*

Antwoord.

In het algemeen moet hij er zoveel van kennen als voldoende is, om hem af te brengen van het vertrouwen op zijn eigen gerechtigheid en zijn eigen kracht. Sommige mensen hebben veel meer kennis van hun hart dan anderen. Zij zien veel bijzondere bedriegerijen en werkingen der verdorvenheden, die andere mensen niet zien, en niemand kent voor zijn bekering zijn hart zo, dat hij er niet, nadat hij bekeerd is, veel meer van kan leren kennen. Zoveel moet echter ieder mens ervan leren kennen als genoegzaam is, om hem van het vertrouwen op zichzelf te doen afzien; het is de kennis van zijn hart, waardoor hij zijn vertrouwen op zichzelf verliest. Al hoort hij nog zoveel van de ongenoegzaamheid, hij zal op zichzelf blijven vertrouwen, zolang zijn hart voor hem verborgen blijft, doch wanneer hij dat grondig krijgt te zien is het onmogelijk, dat hij er op blijft vertrouwen, want dan ziet hij, dat er niets in is, om zijn vertrouwen op te stellen.

In het bijzonder:

1. Hij moet zien, dat hij onder de heersende kracht der zonde is. Indien iemand zich inbeeldt, dat hij niet zeer geneigd is, om de zonde te doen, of, dat zijn verdorvenheden enigermate gedood zijn, zal hij zichzelf op die grond aan God opdragen, en hij zal niet inzien, dat het rechtvaardig en billijk is, dat God hem veroordeelt. Het is niet volstrekt noodzakelijk, dat hij een persoonlijk gezicht krijgt van elke verdorvenheid, die in zijn hart is, doch hij moet zien, dat hij onder de heerschappij der zonde is, dat een geest van eigenliefde in hem heerst en, dat zijn hart het tegenovergestelde is van wat goed is. Hij bevindt zulke werkingen van hoogmoed, ontevredenheid en vijandschap tegen Christus, dat het hem een bewijs is, dat hij een afschuwelijk hart heeft, dat het als het hart eens duivels is, even vol van zonde als een pad vol vergif (Rom. 7:9).
2. Dat er in het minst geen goed in hem is. Hij heeft geen geneigdheid tot iets, dat goed is, ook geen aanleg of geschiktheid voor wat goed is, hij heeft er niets van. Het kan zijn, dat hij niet van iedere genade in het bijzonder denkt, dat hij daarvan ontbloot is, doch hij ziet, dat hij volkomen zonder geestelijk leven is, dat hij geen macht heeft, om iets goeds te doen, dat hij dood in zonde, rampzalig, ellendig, arm, blind en naakt is. Van tevoren was hij overtuigd, dat hij zwak was, doch nu ziet hij, dat hij dood is; vroeger dacht hij, dat hij weinig kracht had, maar nu ziet hij, dat hij ze in het geheel niet heeft. Er is geen sprankje goedheid in hem, noch enig vermogen om haar te verkrijgen; hij is van al zijn volmaaktheden ontdaan en ziet zich volkomen verstoken van alle goed. Hij heeft geen liefde, geen droefheid naar God, geen dankbaarheid, geen nederigheid, geen geestelijke begeerten; die vertoningen, die hij had, zijn alle uit zijn gezicht verdwenen, hij kan niets doen, er is geen beginsel van enigerlei goedheid in hem. Al is hij bevoorrecht met allerlei hulpmiddelen, toch is het geheel boven zijn vermogen zijn hart tot een goede gestalte te brengen. Hij bidt, maar er is geen goed in zijn gebeden en hij is onbekwaam, om er iets in te brengen. Hij is niet in bezwijming, er is met

kunstmiddelen en wrijven geen leven in te brengen, maar hij is eeuwig dood in de zonde, tenzij God er een beginsel des levens in belijft te leggen.

Het kan zijn, dat iemand zegt, dat hij ziet, dat hij uit zichzelf niets vermag.

In dat geval kan men hem antwoorden:

Dat de beste heilige in de wereld uit zichzelf niets kan doen (Joh. 15:4). Zij, die veel voor God doen en een beginsel van genade hebben, weten, dat zij uit zichzelf niets kunnen doen. Een natuurlijk mens kan de overtuiging hiervan omdragen, dat hij van zichzelf niets kan doen en er zich toch op verheffen en zich inbeelden, dat hij God veel uitstekende diensten bewijst. Wanneer hij zegt, dat hij van zichzelf niets kan doen, dan bedoelt hij daarmee, dat hij niets kan doen zonder bijstand van God. Iemand kan dit zien, die nochtans een vreemdeling van zijn hart is. De zaak, die hij noodzakelijk moet zien, is, dat hij geen beginsel heeft waaruit hij enig goed kan doen, dat er geen kracht noch geneigdheid in hem is, doch dat hij volslagen en eeuwig dood in zonde is, tenzij God een nieuw beginsel in hem instort.

Soms kan iemand gedurende een geruime tijd belangrijke ontdekkingen van zijn hart hebben, nochtans zonder dat hij zich voor Gods voeten neerlegt; hij vertelt zichzelf, dat hij het niet kan doen.

In dat geval mag men hem zeggen:

- (1) Dat hij zichzelf niet kan verlossen; dat het beslist onmogelijk voor hem is, om zijn hart beter te maken. Een mens kan zien, dat hij boos en onmachtig is en dat hij er nochtans niet toe gebracht wordt, om aan zijn eigen kracht te wanhopen, doordat hij een heimelijk hoop blijft koesteren, dat hij te eniger tijd, als de omstandigheden wat medewerken, het ergste nog wel zal te boven komen. Het is daarom het beste, dat men hem tracht te overtuigen van zijn volslagen onmacht, om zichzelf te helpen; hij kan evengoed een wereld scheppen, als zijn hart goed maken; hij kan geen geloof in zich werken (Joh. 6:44).
- (2) Dat hij niet kan verdienen, dat God hem genade zou schenken. Hij kan God niet dwingen hem te wederbaren; hij heeft geen natuurlijke voortreffelijkheid, om God te bewegen; hij kan geen invloed uitoefenen op de barmhartigheid Gods, noch op de rechtvaardigheid Gods, om hem zalig te maken. God is niet verplicht hem te helpen; er is niets, dat Hem kan verhinderen, ook is er niets dat Hem kan verplichten, te doen wat Hij wil; hij kan God niet noodzaken; God is vrij hem te helpen of hem Zijn hulp te onthouden, naar het Hem belijft.
- (3) Dat het gevaarlijk is het lang tegen God vol te houden. Indien hij niet zwicht loopt hij gevaar, óf door God te worden overgegeven aan een geest van ongevoeligheid, óf een vals vertrouwen te verkrijgen, óf onverwachts uit de wereld gerukt te worden. Een mens, die volhardt in zich tegen krachtige overtuigingen te verzetten, staat op gladde plaatsen, het zal zolang niet duren, dat de schaal zal overslaan; indien hij zich niet haastig onderwerpt, loopt hij gevaar verworpen te worden.

Soms zal iemand zeggen, dat hij nu God kan rechtvaardigen, hoe Hij ook met hem handelt, terwijl het nochtans duidelijk is, dat hij niet van zijn eigengerechtigheid is afgebracht.

In dit geval kan men hem zeggen:

1. Dat hij er zich voor moet wachten, dat hij hiervan zijn gerechtigheid maakt. Hoogmoed zal voedsel trekken uit elke schijn van goede hoedanigheden en wanneer hij hierop ziet, dat zijn hart nu beter is geworden dan het was en dat God met hem ingenomen is, zal hij zich ten zeerste bedriegen. Zijn rechtvaardigen van God is zijn rechtvaardigmaking niet; zijn rechtvaardigen van God zal God niet bewegen hem te rechtvaardigen; hoewel hij God rechtvaardigt, nochtans veroordeelt God hem.
2. Dat er mensen zijn, die God rechtvaardigen uit een gedeeltelijke overtuiging van de rechtvaardigheid hunner veroordeling. De consciëntie geeft acht op hun zondigheid en zegt hun, dat het rechtvaardig is als zij verdoemd worden, evenals Faraó, die God rechtvaardigde (Exod. 9:27). Zij geven er een soort van toestemming aan, doch dikwijls is het niet duurzaam, zij verkeren slechts onder een angst of benauwdheid, die na een korte tijd verdwijnt. Dit rechtvaardigen van God verschilt veel van dat, dat de bekering onmiddellijk voorafgaat, dat een vaste, grondige overtuiging is, die ontstaat uit een grondige kennis des harten.

Soms schijnt het alsof hij aan de rand der wanhoop is. Sommige mensen toch zijn daar veel dichter bij dan andere. Hij verkeert in grote benauwdheid en besluit bijna, dat er voor hem geen genade is.

In dit geval is het goed hem te zeggen:

1. Dat er bij geen schepsel hulp te vinden is. Hij kan zichzelf niet helpen, hij heeft wijsheid, kracht noch waardigheid, die hem zouden kunnen te hulp komen; hij kan geen weg inslaan, die genoegzaam is tot zijn verlossing; ook de leraars zijn niet in staat hem te verlossen en al bidden anderen voor hem, ook dat kan hem niet verzekeren, dat hij zalig zal worden. Alle schepselen zijn maar nullen in 't cijfer en kunnen in 't minst geen zaligheid voor hem uitwerken, indien God hem wil verderven is er niets, dat hem kan behouden.
2. Dat God hem kan helpen. Het gaat de macht van God niet te boven, zijn hart te veranderen en het ligt niet buiten het bereik van de genade Gods, hem te helpen. Dat mensen geen vergeving ontvangen ligt niet aan de grootheid hunner zonden, maar daaraan, dat zij niet tot Jezus Christus komen. Het moet hem ook niet ontmoedigen, dat God toornig is, want God toornt altijd op zondaren, aan wie Hij bekerende genade komt bewijzen. Hij moet weten, dat God al veel voor hem heeft gedaan, in zoverre Hij hem zijn gevaar bewust gemaakt heeft en dat de ontdekkingen van zijn gevaar dikwijls voorboden zijn van de bekering; dat zijn toestand nu veel hoopvoller is, dan toen hij zichzelf behaagde met zijn gestalten en met hetgeen hij reeds had verkregen. Een ieder moet aan zichzelf wanhopen, voordat hij in Christus zal betrouwen; er is genoeg in Christus, Hij is machtig volkomen zalig te maken (Hebr. 7:25). Christus is gekomen om de voornaamste der zondaren zalig te maken (1 Tim. 1:15).
3. Dat hem nu niets anders overschiet, dan zich in de handen van God over te geven. Indien God hem verderft, Hij is vrij; hij hangt van de loutere genade Gods af, wil God hem verlossen, Hij is machtig het te doen; doet Hij het niet, Hij doet geen onrecht. Hij kan God niet ontlopen, hij kan God niet dwingen; blijft hij zich tegen God verzetten, dan slaat hij een weg in, die op zijn verderf uitloopt. De veiligste weg voor hem is, in de handen Gods te vallen, wie weet, God mocht hem helpen, hij kan toch niet anders dan omkomen.

*Soms zal hij een weinig voordat het werk Gods in hem voltooid is, klagen, dat hij, evenals voordat hij onder overtuiging verkeerde, **zorgeloos en gevoelloos schijnt te zijn**, hij is zijn verschrikkingen kwijtgeraakt en hij is niet aangedaan over zijn toestand.*

In dit geval kan men hem zeggen:

- (1) Dat hij nu kan zien wat een hart hij heeft en hoe onmachtig hij is, om zichzelf te verlossen. Zijn hart is ledig van al wat goed is en er bestaat geen mogelijkheid, dat hij door zijn eigen kracht de zaligheid zal verkrijgen. Hij heeft geen beginsel van genade en heeft dat nooit gehad. De gestalten, die hij vroeger heeft gehad, waren niets anders dan de werkingen van eigenliefde en een natuurlijke consciëntie, en tenzij God hem vrijmaakt zal hij nooit het leven deelachtig worden.
- (2) Dat hij stil op God moet wachten. Het is toch geen teken, dat God hem heeft overgegeven; zijn verschrikkingen kunnen spoedig terugkomen en hij kan ten slotte nog genade vinden. Toen hij zijn goede gestalten en genegenheden had, konden die hem niet redden, noch zijn vrede met God bewerken. Indien nu God hem toont, hoe hij alle goed mist, kan Hij hem ook daarna eveneens de uitnemendheid van Christus ontdekken.

Ten slotte schijnt het alsof hij grondig van zichzelf afgebracht en daar gebracht is, dat hij aan de voeten Gods is komen te liggen. Al zijn zelfzuchtig hopen is hem ontvallen, hij heeft zijn hart leren kennen en zijn wil is over gebogen; hij schijnt zich aan God te onderwerpen.

In dit geval is het het beste:

1. Dat men onderzoekt of er geen bedrog in is. Soms is het zo duidelijk, dat er niet veel reden is het te onderzoeken; soms is het meer twijfelachtig. Wanneer hij grondig vernederd is zullen de volgende dingen voorkomen.
 - (1) Hij ziet, dat al zijn eigengerechtigheid nutteloos en goddeloos is, dat zij geen vermogen heeft, om het harte Gods te trekken; hij ziet, dat er niets in is om hem aan te prijzen, doch dat hij er God door getergd heeft.
 - (2) Hij is aan het eind van zijn raadslagen gekomen, om zelf zijn hart te veranderen. Wanneer hem vroeger de dingen duister toeschenen, placht hij te denken, dat er meer hoop voor hem zou zijn, als hij zus of zo deed, doch nu is hij zijn raadslagen te boven, hij kan niets meer uitrichten.
 - (3) Hij ziet, dat zijn hart geestelijk dood is. Hij is volkomen ontbloot van alle macht, om iets te doen, ja, hij heeft geen geneigdheid tot enig goed.
 - (4) Hij ziet, dat hij in Gods hand is. De Heere is vrij wat Hij met hem wil doen en hij onderwerpt zich aan God. Zodoende is hij stiller dan te voren, zowel omdat zijn wil gebroken, als omdat hij overtuigd is, dat God machtig is hem te helpen en het misschien doen zal.
2. Het is in geen geval goed iemand te zeggen, dat God hem genade zal bewijzen. Want hoewel God gewoon is een mens, die voorbereid is om genade te ontvangen, ook genade te bewijzen, nochtans wordt in de Schrift aan zulke mensen geen belofte gedaan. De beloften zijn gedaan aan het komen tot Christus; het geloof is de voorwaarde tot zaligheid. Er zijn veel beloften gedaan aan de nederigheid, doch niet aan de daad van vernedering. Hem is trouwens gezegd, dat hij in Gods handen is. Hij is vrij met hem te doen wat Hem behaagt, en dat hij op God moet wachten, om zijn ogen te openen en hem Jezus Christus te doen aanschouwen.

3. Het is zeer gepast hem het Evangelie voor te stellen en hem er over te spreken, dat God Christus in de wereld heeft gezonden, om zondaren zalig te maken; dat Jezus Christus aan de rechtvaardigheid Gods voldaan en een volmaakte gehoorzaamheid voor ons volbracht heeft; dat God velen door Christus vergeving van zonden geschonken heeft; dat God hem de zaligheid door Jezus Christus aanbiedt, en dat God het eeuwige leven beloofd heeft aan allen, die Christus aannemen; dat zij, die niets hebben mede te brengen, hem welkom zullen zijn; dat God oneindig barmhartig is en lust heeft Zijn genade te verheerlijken in de voornaamste der zondaren zalig te maken; dat God, omdat er geen waardigheid in ons is, een waardigheid voor ons in Christus heeft opgelegd; dat Christus voor allen die tot Hem komen, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden is; dat Gods liefde vrij is en, dat er geen gevaar in is het op Christus te wagen. Die in Hem gelooft zal niet beschaamd worden.

Vraag. *Is er op die tijd enige ware vertedering des harten wegens de zonde? Is de ziel waarlijk bedroefd wegens haar zonde tegen God, zoals sommige mensen gemeend hebben?*

Antwoord.

Dat hoewel er zulk een overtuiging van zonde is, dat een mens daardoor God rechtvaardigt, er nochtans geen goddelijke droefheid over de zonde is. De mensen zijn te dier tijd niet aangedaan door enige goddelijke droefheid.

- (1) Omdat zodanige droefheid onbestaanbaar is met het werk van vernedering. Wanneer de zondaar vernederd is, ziet hij zich van zichzelf ontledigd en zijn hart dood in de zonde; dit zou niet kunnen zijn indien hij enige uit genade voortvloeiende droefheid over de zonde had. Indien er ware droefheid over de zonde is, dan moet er liefde tot God, een geestelijk verstand, een nieuw hart, een goddelijk beginsel in de mens gelegd zijn, want de natuur kan zulk een gevolg niet uitwerken.
- (2) Omdat geloof de eerste daad der genade is. Indien hij een beginsel van genade had, zou hij onmiddellijk Christus en het Evangelie gunstig ontvangen. Nadat een mens een beginsel van wedergeboorte heeft ontvangen is het eerste werk daarvan, dat dit het hart tot Christus trekt. Wanneer het hart van een mens veranderd is en hij een nieuwe natuur heeft ontvangen, openbaart dit zich niet eerst in droefheid over de zonde, of in een dorsten naar de ere Gods, of in een lust tot heiligheid, maar de eerste daad der genade is altijd een kiezen van Christus. God leidt hem daarheen, opdat hij gerechtvaardigd moge worden (Rom. 5:1). Indien hij een ander genadewerk beoefende voor dit, kon het niet worden aangenomen, want de mens kan Gode niet behagen vóór het geloof; alle heiligmaking is vrucht van het geloof (Hand 26:18).

Spoedig nadat de mens daar gebracht is, dat hij zich aan God onderwerpt, pleegt hij over zijn vereniging met Christus te gaan spreken; dat God Christus aan hem geopenbaard en zijn hart tot Hem getrokken heeft en dat hij Christus heeft aangenomen.

In dit geval is het het beste:

1. Te onderzoeken of zijn geloof recht is.
- (1) In dit werk moet er niet zoveel gewicht aan gehecht worden, of God hem licht geschonken heeft onder het horen, lezen, bidden of mediteren, want God verbindt zich niet aan een van deze wegen; ook is het van weinig belang of het door het een

of ander bijzonder woord, of zonder dat geschied is, als het maar overeenkomstig het Woord is, dat is voldoende. Wij moeten er ook niet te veel aan hechten of het door een belofte, of door een ander gedeelte van het Evangelie geschied is; of hem één woord is voorgekomen, of vele. Soms komen er veel beloften, de een na de andere, in overvloedige mate toevloeien, doch er moet in het bijzonder onderzocht worden: 1e. In welke toestand hij juist van tevoren was, of hij geheel van zichzelf ontleidigd was, of dat hij nog enige ingebeelde goedheid in zich vond. Indien zijn vernedering recht was, behoeft er aan zijn geloof niet te worden getwijfeld.

- (2) Of hij, bij het licht, dat hem geschonken was, Christus en de aanbidding der zaligheid aan hem heeft gezien, of dat hij zag, dat God hem liefhad of vergeving schonk. Het aanbod der genade toch, en ons aannemen daarvan gaan de vergeving vooraf, en daarom veel meer nog de kennis daarvan.
- (3) Of hij een heerlijke volheid in Christus heeft gezien, een algenoegzaamheid voor de grootste der zondaren, zodat hij de voortreffelijkheid van Christus kreeg te bewonderen. 4e. Of de aanbidding met goddelijk gezag kwam, of hij te zien kreeg, dat God hem riep, zodat hij niet anders kon dan die aannemen.

2. Indien bij het onderzoek de zaak meer aan twijfel onderhevig is, dan wenselijk is, deels omdat sommige zaken voor hemzelf niet zo duidelijk waren, of omdat hij sommige belangrijke zaken heeft vergeten en daarvan geen verklaring kan geven, dan kan het goed zijn hem te zeggen, dat hij, als het een goed werk is, er meer van zal leren kennen. Wanneer God Christus begint te ontdekken, zal hij die mens niet verlaten, maar is Zijn gewone wijze van handelen, hem meer te tonen. "Het pad der rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht; voortgaande en lichtende tot de volle dag toe" (Spr. 4:18).

3. Indien het een duidelijk geval is, is het het best hem te bemoedigen, hoewel het niet nodig is hem te zeggen, dat het echt is. Men kan hem zeggen, dat er veel hoop is, dat God hem tot Christus heeft getrokken en hem genadiglijk veranderd heeft, alsmede, dat hij zekerlijk zal zalig worden, indien hij waarlijk in Christus gelooft; dat zijn zonde dan niet zulk een breuke tussen God en hem zal veroorzaken, dat zijn zaligheid er door in gevaar gebracht wordt.

4. Hem te waarschuwen steeds op de vrije genade Gods in Christus te vertrouwen. Hij moet nog veel donkere uren en tijden van verzoeking verwachten, doch hij moet er naar uitzien in de kennis van Christus op te wassen; hij moet niet verwachten, dat hij altijd blijdschap en vertroosting zal genieten. De satan zal hem niet loslaten en hij zal veel werkingen, beide van vleselijk vertrouwen en van ongeloof gewaarworden, ook moet hij meer en meer overtuigd worden van zijn ledigheid en van de volheid van Christus. Al zal hij nog veel jaren leven, hij moet nooit iets verwachten, om in te roemen, dan Christus Jezus. Hij moet ook gewaarschuwd worden, dat hij de genade Gods moet beleven; dat hij niet tot een achteruitgaande en kwijnende toestand moet vervallen, maar dat hij het leven en de kracht der godzaligheid moet onderhouden, opdat hij niet worde blootgesteld aan verzoeking en duisternis en de heilige Naam Gods niet ontere, betonende de kracht van Hem, die hem geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht.

5. Enkele bijzondere gevallen

Er zijn twee bijzondere gevallen, die bijzondere overweging vereisen.

Het eerste geval is, dat een predikant bij iemand wordt geroepen, die op zijn ziekbed ligt. Het eerste, dat behoort te geschieden is, dat men te weten komt in welke toestand de zieke verkeert. Want al is het, dat hij, die zo iemand niet kent, veel dingen kan spreken, die onschadelijk en nuttig zijn, wat ook zijn toestand zij, nochtans hoe meer kennis men heeft van iemands staat, met hoe meer voordeel en gepastheid men hem kan toespreken.

Indien het duidelijk is, dat hij nog in de staat der natuur is, dan is het het beste op de drie volgende zaken aan te dringen:

1. Dat hij in een dadelijke, volstreckte noodzakelijkheid verkeert, vrede met God te hebben en, dat hij eeuwig verloren zal zijn, als hij in zijn natuurstaat sterft. Het is zeer nuttig, dat men hem herinnert aan zijn zondig leven en aan de vreselijkheid van de straf, die hem boven het hoofd hangt. Dit moet hem op een liefderijke wijze worden voorgesteld, opdat hij zo mogelijk verschrikt en gevoelig worde over de eeuwige ellenden, welke hem te wachten staan.
 2. Dat hij nergens in zal rusten behalve in Jezus Christus. Zulke mensen zijn, evenals iemand, die op het punt is van te verdrinken, geneigd, om alles aan te grijpen wat binnen hun bereik komt. Zij zijn geneigd hun betrouwen te stellen op hun voorrechten, op hun afkomst, op hun droefheid over hun slecht besteed leven en op hun voornemens, om beter te leven indien God hen weder zal oprichten. Hij moet tot een begrip gebracht worden van de gestrengheid van Gods wet en de ijdelheid van alle vleeselijk vertrouwen.
 3. Dat er een heerlijke weg des levens door Christus bereid is. Christus Jezus heeft de wet vervuld en een eeuwige zaligheid voor ons uitgewerkt. Dat het eeuwig leven de gift van God is; dat de genade Gods vrij is en dat God die aan niemand weigert, die gehoor geeft aan de roeping van het Evangelie. Dat God even bereidwillig is hem te ontvangen, indien hij tot Christus komt, als dat hij nog veel jaren zou leven en God in de wereld zou dienen.
- Indien zijn bijzondere verzoeken zijn na te gaan, moet men er voor zorgen, dat die worden weggenomen. Verkeert hij onder de een of andere uitdrukkelijke moedeloosheid, of onder een zelfbedrog, dat hem mooi wordt voorgesteld, dan moet die strik zo mogelijk gebroken worden; hem moet de ijdelheid van die verzoeking worden aangetoond. Hij moet zodanig worden voorgelicht, dat hij er, als God het belooft te zegenen, van verlost mag worden.
 - Indien hij op die tijd of later zegt, dat hij in Christus gelooft, is het nodig, dat hij gewaarschuwd wordt zich niet te bedriegen, omdat ziekbedbekeringsen zelden waar zijn. Het is met veel mensen, die op hun ziekbed zich veel aanmatigden, na hun herstelling slecht afgelopen.
 - Indien het twijfelachtig is, of hij nog in de natuurstaat is, of dat hij bekeerd is, aangezien het kan zijn, dat er enige hoop is volgens zijn belijdenis, of wegens de achtung, die hij onder de mensen heeft, of wegens zijn onbesproken gedrag, terwijl er nochtans reden is om te vrezen, omdat er geen duidelijk blijk van genade is, in hetgeen hij tevoren besprak, of in wat hij nu bespreekt, zodat er soms meer grond van hoop en soms meer reden van vrees is, dan kan men de volgende drie zaken veilig met hem bespreken

- (1) Men kan hem de leer van de Wet en het Evangelie voorstellen, en die enigmate verklaren en ophelderen. Het is nuttig, dat men hem de regel voorhoudt, volgens welke hij zal geoordeeld worden. Het gebeurt dikwijls, wanneer de regel helder wordt voorgesteld, dat de consciëntie toepassing maakt en de mens getuigt hoe het met hem staat. (Hebr. 4:12) "Het woord Gods is levendig en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, enz."
 - (2) De beloften mogen voorwaardelijk worden toegepast. Men kan hem zeggen, dat indien hij grondig van zichzelf afgebracht en tot een berusten op Christus gebracht is, God hem heeft aangenomen; dat er geen gevaar voor hem is, wanneer zijn hart door Evangeliebemoedigingen ingewonnen is, om zich op Christus te verlaten; dat hij, indien Gods ere waarlijk op zijn hart gebonden is, een erfgenaam der heerlijkheid is. Men kan hem zeggen, dat alleen zijn eigen consciëntie hem kan vertellen wat er in zijn hart is omgegaan en, dat, als hij zich niet bedriegt, doch waarlijk de toevlucht tot Christus heeft genomen, al zijn zonden vergeven zijn.
 - (3) Men kan hem waarschuwen, dat hij zich niet bedriege. Het kan nuttig zijn hem te herinneren, dat het hart bedrieglijk is; dat veel verkeerde harten hopen de wereld gaan; dat er veel is wat op geloof lijkt en dat elke genade nagebootst kan worden; dat hij nodig heeft de Heere te smeken, hem de dingen klaar te ontdekken; dat het een vreselijk iets zou zijn bedrogen uit te komen. Op zulk een wijze kan men hem vermanen, dat hij niet op iets in zichzelf vertrouwe, doch alleen tot Christus zijn toevlucht neme.
- Indien het zeer duidelijk te zien is, dat hij bekeerd en begenadigd is, hetzij omdat hij inzake de godsdienst voortreffelijk bekend staat, of wegens hetgeen hij bespreekt van zijn gemeenschap met God, of de ontdekkingen van Christus en het werk der genade in zijn hart, dan kan het zeer nuttig zijn, hem te vertroosten met die grote en dierbare beloften, die God geschonken heeft en hem te herinneren aan de vrijheid der genade Gods en de dierbaarheid van het bloed van Christus. Men kan hem over die dingen spreken welke de pilaren van ons geloof en de grondslagen van onze vertroosting zijn. Hoe God, zolang de wereld heeft bestaan, deze weg van verlossing heeft voorgesteld, in welke de heiligen vanouds geleefd hebben en gestorven zijn. Hoe de getrouwheid Gods instaat voor zijn zaligheid; dat zijn zonden en ongerechtigheden achter Gods rug geworpen zijn; hetwelk alles besproken moet worden in de veronderstelling, dat het een grondig werk van genade is.
 - Ingeval hij de begeerte te kennen geeft, dat de leraar hem zal zeggen wat hij denkt van zijn oprechtheid, kan het goed zijn hem te zeggen, dat, zover als deze kan onderscheiden, zijn hart oprecht is en de wortel der zaak in hem gevonden wordt. Hij moet hem echter mededelen, dat hij geen onfeilbare kennis heeft; dat God alleen het harte kent, zodat hij op zijn oordeel geen staat kan maken, doch dat, zover hij kan zien, zijn hart door de Geest Gods vernieuwd is.
 - Indien hij onder de een of andere persoonlijke aanvechting verkeert, is het wenselijk die weg te nemen. Hij kan aangevochten worden, omdat hij veel dodigheid, hoogmoed en geveinsdheid in zich bevindt; omdat hij niet zoveel ontdekking van de gunste Gods heeft als wel anderen gehad hebben; omdat er zoveel zijn, die zich hebben bedrogen; omdat God hem zeer verdrukt heeft; omdat Hij zich nu gedurende zijn ziekte heeft onttrokken. Al zulke persoonlijke aanvechtingen moeten worden beantwoord. Men kan hem aantonen, dat de handelingen Gods met Zijn volk zeer onderscheiden zijn; dat zulke dingen niet

onbestaanbaar zijn met genade, en dat het het beste is, op de vrije genade Gods in Christus te leven.

Een ander geval is: dat iemand, die gedurende lange tijd zich bij Gods volk kon insluiten, nu in duisternis verkeert over zijn staat.

In dit geval moet men in de eerste plaats trachten zekerheid te verkrijgen in welke staat die persoon is, of hij wedergeboren is, of niet. Niet, dat men niet veel met hem kan spreken, dat nuttig voor hem kan zijn, hetzij hij waarlijk God vreest, of niet; doch indien men zijn staat niet kent, kan men geen rechte geneesmiddelen toedienen en hetgeen men hem toespreekt kan zeer gevaarlijk zijn. Indien men veronderstelt, dat hij onbekeerd is, terwijl hij bekeerd is, kan hij onnodig gekweld en ontmoedigd worden. Veronderstelt men, dat hij bekeerd is, terwijl hij het niet is, dan kan hem veel kwaad gedaan worden door hem op een valse grond te troosten. Het is daarom zeer nodig, dat men tracht zoveel mogelijk zekerheid te verkrijgen omtrent zijn staat, om hem zodoende van dienst te kunnen zijn in zijn ellenden.

- Om een recht oordeel over zijn staat te vellen moet men er voor zorgen, er niet te veel gewicht aan te hechten, dat hij jaren lang in kerkgemeenschap heeft geleefd, dat zijn gedrag onberispelijk is geweest en, dat hij in zijn woonplaats goed bekend staat, want dat zijn feilbare tekenen, zulke dingen hebben zowel geveinsden als heiligen. Die dingen kunnen wel gronden zijn, om iemand lief te hebben, doch er zijn betere gronden nodig, om er iemand op te vertroosten met de hoop, dat hij in een verzoende staat is.
- Er mag ook niet te veel gewicht gehecht worden aan slechte tekenen, die niets bewijzen. Als hij de tijd zijner bekering niet weet, of wanneer hij met Christus verenigd is; als er de een of andere smet op hem rust, of dat hij niet al te goed bekend staat, dan mag daaruit geen volstrekt besluit worden getrokken, dat hij God niet vreest. Indien hij zelf te kennen geeft, dat hij vreest nog onbekeerd te zijn, is het 't beste dit wat nader te onderzoeken.

Het is het best te onderzoeken, door drieërlei vragen te stellen.

1. Of de verschillende trappen van het werk der bekering zijn doorgegaan. Sommigen kunnen er zo goed rekenschap van geven, dat het de leraar overvloedig zal bevredigen, dat het werk recht is. Anderen verklaren zich zo wonderlijk, dat hij er wel uit moet opmaken, dat er geen genade aanwezig is; terwijl bij anderen, nadat zij zo goed mogelijk rekenschap hebben gegeven, het twijfelachtiger is geworden, of het een recht werk is.
2. Of zij een leven van heiligmaking zijn deelachtig geworden. Er is een groot onderscheid in de trappen van heiligmaking, welke de mensen bereiken, doch elk heilig mens leeft een heilig leven. Door te onderzoeken welke kennis van God zij hebben; of zij de ere Gods hoogschatten; of zij de zonde haten; of zij hun bemoediging uit Christus trekken; of zij de heiligheid beminnen omdat het heiligheid is; of zij strijd voeren tegen hoogmoed, ongeloof, eigengerechtigheid en eigenliefde, kan een leraar tot voldoende zekerheid komen, of iemand in de staat der genade is, of niet. Onder het bespreken van zulke zaken, zal hijzelf dikwijls de werkingen van een geest van heiligheid kunnen gewaar worden.
3. Of zij gevoelige gemeenschap met God hebben gehad. God pleegt soms tot de zielen Zijns volks te naderen, hetzij in hun overdenkingen, of in het gebed, of in andere ordonnantiën, om Zichzelf en Jezus Christus aan hun zielen te ontdekken en hun harten tot Hem te trekken. Indien zij in die weg iets aanmerkelijks hebben

ondervonden, kan de leraar voldoende bevrediging ontvangen, dat hun staat goed is.

In geval de leraar overtuigd is, dat de man niet bekeerd is, moet hij voorzichtig zijn in zijn oordeel, of het nuttig voor die mens zal zijn, dat hij hem dit in duidelijke bewoordingen mededeelt, want het zou kunnen voorkomen, dat hij daardoor een vooroordeel tegen zich in hem opwekte, en dat het een middel was, om hem te verbitteren. Soms is daarvoor geen gevaar, zodat hij vrijuit kan zeggen, wat hij van hem oordeelt en wat de redenen van dat zijn oordeel zijn. Ziet hij echter geen kans het gesprek zo te leiden, dat hij hem zijn gedachten omtrent hem mededeelt, dan behoort hij hem toch redelijkerwijze, zo verstandig mogelijk, over zijn toestand in te lichten. Hij mag niet toelaten, dat hij bij hem weggaat in de mening, dat hij een goede gedachte van hem heeft. Veel minder nog mag hij hem onkundig laten van zulke regelen, waardoor hij tot de kennis van zijn staat kan komen. Hij behoort hem zulke kenmerken waaraan hij zich kan toetsen voor te houden, die zeer waarschijnlijk zullen kunnen dienen, om hem te doen zien wie hij is en hem van zijn gevaarlijke staat te overtuigen.

Is de leraar op goede gronden overtuigd, dat de staat van die mens goed is, dan behoort hij te trachten dit voor hem op te klaren, door er hem tot zijn overtuiging licht in te geven. Hij moet die verzoeken oplossen, welke zijn twijfelingen hebben veroorzaakt en hem zulke wegen aanwijzen, waarvan te verwachten is, dat God hem zal uithelpen en van zijn verzoeken verlossen.

EINDE